

Slovenski 2 čebelar

YU-ISSN-0350-46907
Letnik XCV – Leto 1993

LETO 1873 – PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

Slovenski čebelar

Št. 2.

1. februar

letnik 95

VSEBINA

Janez Mihelič: V Gorici je bilo že XI. mednarodno strokovno srečanje čebelarjev	33
Pavle Zdešar: Čebelarjeva opravila v februarju	35

BOLEZNI ČEBEL

Jože Drobnič: Zdravstveno varstvo čebel na področju veterinarskega zavoda ljubljanske regije	37
Dušan Medved: Ali modra galica res pomaga pri poapneli zalegi?	39
Jurij Senegačnik: Novejša dognanja o poapneli zalegi in varozi	40

TRŽENJE V ČEBELARSTVU

Milan Runtas: Slovenska kolektivna zaščitna znamka medu	42
Marjan Debelak: Čebelarstvo in turizem	43
Mateja Leskovar: Zasebno reklamiranje	46

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Pavel Zaletel: Pomlad in naše čebele	47
Ivan Krajnc: Vrbe	48

NEKOČ SO PISALI

France Guna: Naši uljnaki	50
---------------------------------	----

IZ TUJE LITERATURE

Janez Poklukar: Kapska čebela prodira na območje afriške čebele	51
Janez Mihelič: Lepljenje etiket	53
Xaver Dinkel: Kremast med je odličen	54
Stane Sajevec: Življenjska doba različnih vrst čebel delavk	56

PISMA UREDNIŠTVU

Vprašanja in odgovori	56
-----------------------------	----

DROBTINICE

Janez Mihelič: 30. mednarodni čebelarški kongres Apimondie bo letos	57
Afrikanizirana čebela v ZDA	57
V ZDA so začeli graditi čebelarški inštitut	58

Postopek za regresiranje vzreje matic	58
---	----

CONTENTS

Janez Mihelič: The 11 th international beekeepers professional meeting was taken in Gorica in Italy	33
Pavle Zdešar: Beekeepers occupations in February	35

BEE DISEASES

Janez Drobnič: Veterinary protection of bees against beediseases on the territory of veterinary station of Ljubljana region ...	37
Dušan Medved: Did the blue stone really treat clarkbrood?	39
Jurij Senegačnik: New knowledge about treatment of clarkbrood and varoa	40

MARKET REPORT

Milan Runtas: Slovenian trade mark	42
Marjan Debelak: Beekeeping and tourism	43
Mateja Leskovar: Private advertisement of bee products	46

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

Pavel Zaletel: Spring and our bees	47
Ivan Krajnc: Willow-tree	48

ONCE UPON A TIME

France Guna: Our old beehouses	50
--------------------------------------	----

FROM FOREIGN JOURNALS

Janez Poklukar: Cape bee invades African bee Territory	51
Albert L. Phelps: Labeling bottles	53
Xaver Dinkel: Creamy honey is very good	54
Stane Sajevec: How long-lived different species (sorts) of bees	56

LETTERS TO THE EDITOR

Questions and answers	56
-----------------------------	----

NEWSNOTES

33 rd Apimondia Congress in Beijing	57
Africanized Honey Bee Update	57
Ground Breaking for New Honey Bee Research Laboratory	58

NOTICE	
Procedure to get the regress	58

Slika na naslovnici strani: David Ferle iz Ljubljane se ukvarja tudi s prodajo čebeljih pridelkov.
— Slika z novoletnega sejma. (Foto: J. Mihelič)

VABILO NA XVI. REPUBLIŠKI ČEBELARSKI SEMINAR, KI BO V OSNOVNI ŠOLI V POLJU PRI LJUBLJANI 20. FEBRUARJA 1993

Zveza čebelarских друštev Slovenije prireja v SOBOTO

20. februarja 1993

XVI. REPUBLIŠKI ČEBELARSKI SEMINAR. Seminar bo v dvorani Osnovne šole v Polju pri Ljubljani (Polje št. 358)

DNEVNI RED SEMINARJA

OB 9.00 OTVORITEV SEMINARJA – predsednik ZČDS Marjan Skok

Nato bodo sledili naslednji referati:

Mira JENKO, Franc KOVAČ in Aleš GREGORC: **Program dela veterinarjev svetovalcev v letu 1993 in izkušnje z zatiranjem hude gnilobe in poapnele zalege** (po spremenjenem navodilu in stroški zdravljenja)

Maks MEDVED: **Moj način priprave družin na spomladansko pašo**

OKROGLA MIZA: Kako pospešiti prodajo – trženje čebeljih pridelkov v Sloveniji pri čebelarjih.

Sodelujejo: voditelj omizja – tajnik ZČDS Milan Runtas

vabljeni gosti – dr. Janez Poklukar, Pavle Zdešar, Marjan Bratina, Maks Medved, Marko Debevc, Janez Mihelič, Marko Kobe, Franc Šivic, Lojze Ivanc iz Francije, Viktor Krek iz Ministrstva za kmetijstvo in Ivan Jurkovič iz Ministrstva za trgovino.

Seminar bo predvidoma končan ob 14.30. Za hrano in pijačo bo poskrbljeno. Iz Ljubljane vozita v Polje mestni avtobus številka 11 (stoji na Bavarskem dvoru) in avtobus številka 12, ki stoji pred železniško postajo. Izstopiti pa morate nasproti bencinske postaje v Polju. Kotizacija znaša 200 SIT za udeleženca.

VLJUDNO VABLJENI!

ZČDS

V GORICI V ITALIJI JE BILO ŽE XI. MEDNARODNO STROKOVNO SREČANJE ČEBELARJEV

Prof. JANEZ MIHELIČ

Kakor vsako leto je bilo tudi lani decembra že enajstič v Gorici v Italiji mednarodno strokovno čebelarско srečanje, udeležilo pa se ga je tudi veliko število slovenskih čebelarjev. Srečanje je pripravil Konzorcij za čebelarstvo pri Gospodarski zbornici za pokrajino Gorica. Srečanja in posvetovanja so se tokrat udeležili predavatelji iz vseh treh sosednjih držav, torej iz Italije, Avstrije in Slovenije, poleg teh pa tudi čebelarji iz Madžarske.

Čebelarско srečanje je potekalo v okviru vinogradniškega sejma na sejmišču v Gorici. Tega upravlja Gospodarska zbornica za pokrajino Gorica. Predsednik le-te je na samem začetku z dr. Marizzom podpisal pogodbo, na podlagi katere

je Konzorcij za čebelarstvo dobil svoje prostore v upravni stavbi sejma v Gorici.

Največ zaslug za vsa dosedanja strokovna srečanja v Gorici pa ima nedvomno predsednik Konzorcija za čebelarstvo pokrajine Gorica dr. Luigi Marizza, ki je odprl tudi tokratno mednarodno srečanje in podelil priznanja zlata čebela za najboljše medove njihovih čebelarjev. Na vsa dosedanja srečanja in posvetovanja je povabil tudi slovenske predavatelje in naše čebelarje, mi pa smo se vseh dosedanjih srečanj udeležili in poželi kar precej zanimanja in pohval.

Na zadnjem srečanju je bila poglobljena tema večine predavanj zaščita geografskega porekla domačega medu in zaščitna znamka za med.

Vodstvo mednarodnega čebelarkega srečanja v Gorici (z desne): dr. Marizza, dr. Frilli in naš predstavnik inž. Šivic med nagovorom dr. Kezića iz Zagreba. (Foto: J. Mihelič)

Strokovno srečanje je vodil rektor univerze v Vidmu, sicer naš dobri znanec, prof. Franco Frilli. Ob začetku je predstavil tudi svoj uvodni referat. Sledili so mu referati dr. Vittoria Camilla z ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo iz Rima (Potreba po zaščiti porekla medu v okviru Evropske gospodarske skupnosti – s kratko DOC), dr. Francesco Ciani, direktor Konzorcija za pršut znamke di San Daniele (Izkušnje pri uvedbi zaščitne znamke za pršute in primerjava z drugimi kmetijskimi pridelki), dr. Annagloria Sabatini z Državnega čebelarkega inštituta iz Bologne (raziskave cvetnega prahu v medovih z geografskim poreklom), inž. Hermann Pechhacker, direktor čebelarkega inštituta iz Klosterneuburga iz Lunza iz Avstrije (Tržišče z medom v Avstriji in avstrijski zakoni o kakovosti medu), iz Madžarske je o isti problematiki poročala dr. Elizabeta Sebak, iz Slovenije pa je o naši zaščitni znamki za med in o pogojih, ki jih zahteva naš pravilnik, poročal predsednik naše Zveze inž. Marjan Skok.

Kakor smo lahko ugotovili iz referatov, je v večini dežel, ki so sodelovale na posvetu, velik problem cenovno izenačevanje domačega in cenenega uvoženega medu, in sicer ne glede na kakovost. Pri porabnikih to večkrat izzove negativne odzive, ker pri nakupu uvoženega nepravilnega in neprimerno označenega medu pade slaba luč tudi na domače medove. Zato se vse države trudijo, da bi še izboljšale kakovost svojih medov, poostrele zahteve v pravilnikih in domači kakovostni med opremile s potrdili o kakovosti in morebiti tudi s potrdili o geografskem poreklu. Pri tem pa naj bi se geografsko poreklo nanašalo na čim manjšo ob-

močje (na primer med iz Južne Tirolske, Benečije itd.). Italijanski čebelarji imajo zaradi čebelarstva v EGS še težavnejše delo, saj ima EGS skupni pravilnik o dodeljevanju znamke za prehrabeni izdelek z geografskim preklom. Le-ta je zelo strog in ni prilagojen za med, ki ima povsem specifične zahteve. Čebelarji namreč ne moremo pridelovati tipiziranega medu, ker ne moremo programirati medenja na posameznem območju. Vsak čebelar namreč ve, da so medovi z istega območja lahko iz leta v leto različni, ker eno leto medijo ene rastline, drugo leto pa druge. Kakor je poročala dr. Sabatinijeva, se je izkazalo, da z analizami cvetnega prahu ne bo mogoče dokazovati geografskega porekla medu, ampak bo za to treba izdelati drugačne metodologije in analizirati druge parametre. Analiza cvetnega prahu je lahko odločilna za določanje geografskega porekla le za velika območja (države ali celo kontinente). V Italiji imajo zdaj 560 zaščitnih znakov za različna živila, vezana na geografsko poreklo ali tehnologijo proizvodnje. Doslej jih še niso prilagodili pravilniku EGS, saj je zaradi strogih pogojev precej odporov. Problem je zlasti v tem, da mora biti kakovost izmerljiva z analizami. Pri medu je to problem, ker je kompleksno živilo (sestavine variirajo), laže pa je to pri pršutu in mortadeli. Pomembno je, da potrošnik takoj že na pogled prepozna živilo z zaščitno znamko.

Za Avstrijo je značilno, da pridelava 5000 ton medu, porabi pa jih 10.000 ton in več. Torej je Avstrija velik uvoznik medu. Pravilnik je dokaj zahteven, saj dovoljuje le 15 gr/kg HMF, ki nastane pri segrevanju medu. Uvožen med mora biti označen kot uvozni med – čeprav je mešan

z domačim – navedena pa mora biti tudi država, iz katere med izvira. Pri sortnih medovih mora biti 45 odstotkov cvetnega prahu z iste rastline, kot je nektar, razen pri akaciji in še nekaterih. V gozdnem medu pa je lahko največ 5 odstotkov cvetnega prahu sončnice, ogrščice ali katere druge vrste, značilne za cvetlične medove. Z zaščitno znamko, na kateri je označeno, da je med pridelan v Avstriji in da je občasno kontroliran za kakovost, so dosegli, da stane domači med z zaščitno znamko od 90 do 1409 šilingov, uvoženi pa od 25 do 70 šilingov. Čebelarji prodajo doma skoraj 65 odstotkov medu. Največ prodajo medu v manjših lončkih (več kot 44,5 odstotka) od kilograma. Trudijo se izboljšati trženje, dvigniti zavest potrošnikov, izdelovati nove izdelke (kremast med, kristaliziran v povoščenem papirju itd.). Podobno je tudi na Madžarskem, kjer imajo na področju čebelarstva celo osemnajst predpisov. Madžarska je 1. januarja letos sprejela predpise, enake tistim v EGS, saj se v prihodnosti želijo priključiti tej skupnosti. Verjetno bi bila tudi za nas ta pot najboljša, a videti je, da bi bili mi radi v Evropi bolj z besedami kakor z dejanji. Kaže namreč, da bomo spet izdelovali svoje pravilnike, da bi končno zamenjali jugoslovanske, ki so zdaj še vedno v veljavi.

Omeniti pa moram trud Italijanov, da bi vse pravilnike o merilih za podeljevanje zaščitnih ali geografskih znamk potrdili tudi na ustreznih državnih institucijah. To jim sicer povzroča velike težave in zelo zavleče sprejetje le-teh, vendar pa je takšen pravilnik potem obvezen za vse čebelarje in tudi za uvoznike. Madžarski predstavniki so predlagali, da bi v okviru skupnosti Alpe-Jadran ustanovili nekakšen center za koordinacijo srednjeevropskih dežel, ta pa bi skrbel za meddržavno usklajevanje na področju pravilnikov za med. Slovenski referat je prebral gospod Franc Šivic. V njem smo predstavili izkušnje pri uvajanju naše zaščitne znamke za med (v celoti ga objavljamo v nadaljevanju). Izzval je veliko zanimanje in večina navzočih italijanskih čebelarjev je menila, da je interni pravilnik čebelarstva orgnauzicije, seveda, če je zahtevnejši od državnega pravilnika, tista prava in najhitrejša pot, ki lahko čebelarjem pomaga pri prodaji in zaščiti domačega medu. Po njihovem mnenju je dokazovanje geografskega porekla medu odmaknjeno v prihodnost, ko bodo analize omogočale

Predsednik ZČDS inž. Marjan Skok je v uvodu predstavil udeležencem slovensko čebelarstvo in naša prizadevanja za zaščito slovenskega medu. Foto: J. Mihelič

preprosto dokazovanje porekla, to pa je seveda tudi želja čebelarjev. V imenu hrvaških čebelarjev je o njihovih prizadevanjih za uvedbo zaščitne znamke poročal dr. Nikola Kezić s Kmetijske fakultete v Zagrebu. Upajo, da jo bodo uspeli uvesti v prihodnjem letu.

Srečanje se je končalo s pogostitvijo udeležencev, na njej pa so si čebelarji lahko izmenjali še marsikatero informacijo. Naša delegacija pod vodstvom predsednika Marjana Skoka se je dr. Marizzi zahvalila za povabilo, dr. Frilli pa nam je sporočil, da bo prihodnje leto najbrž spet uspel dobiti dve štipendiji za izpopolnjevanje dveh naših mladih strokovnjakov na čebelarskem inštitutu v Bologni. Seveda smo za to zelo zainteresirani, saj bo študij v tujini slovenskemu čebelarstvu le koristil.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V FEBRUARJU

PAVLE ZDEŠAR

Ta mesec lahko sonce že pošteno ogreje panje ali pa tudi še pošteno zebe. V plodiščih se pojavljajo zaležene površine, s tem pa se zelo spremeni temperatura. To obdo-

bje najbolj vidno kaže, da je najboljše prezimovališče čebel na višini od 400 do 600 m nad morjem, neposredno nad slojem megle in mrzlega zraka, z lego v smeri

Pomlad ni več daleč, čeprav je sonce še nizko nad obzorjem, prvi izletni dan bo tudi kmalu. Foto: M. Debelak

sever-jug in na takšni mikrolokaciji, na kateri najprej skopni sneg. Tu se čebele večkrat preletijo in uredijo domovanje. Pri- nesejo vodo, nekaj medu pa prenesejo bliže zalegi. V obmorskih krajih pa je prav februar lahko najhladnejši mesec, saj morje deluje kot velik rezervoar mraza, površ pa je to tudi čas burje.

Pazimo na izletni dan. Začetnik naj se posvetuje z izkušenim sosedom ali mentorjem. Ko se bodo čebele dodobra preletele, odprimo zadaj vratca panjev ali privzdignimo pokrov, da osušimo odeje. Ne brskajmo po panjih. Izjema je samo delno izropan panj z matico, ki mu ob gručo čebel hitro dodamo nekaj medenih satov iz zaloge ali iz dobro založenih družin in ga po možnosti odnesemo v drug čebelnjak.

Kadar panji molčijo, sta vzrok za to nepravilna odetost in ventilacija. Res pa je tudi, da AŽ panj rad molči. Najboljša izolacija je natančno izrezana lepenka ali še bolje, penasta guma. V slednjem primeru lahko odpremo eno loputo pri vratih. Dobra rešitev je, da odetim družinam na vratih zapremo nekako tri liste velikega časopisa. Nastavimo ga do tečajev vrat, in ko panj zapremo, naj rob papirja na preostalih treh straneh gleda vsaj 5 cm čez vrata. Ni ravno lepo, je pa koristno in poceni. Časopisni papir deluje kot pivnik in v panju pije vlago na vratih, sproti pa ga suši z delom pole, priprte izven panja. Enako si pomagamo pri prašilčkih, in če molčijo LR panji.

Dobro opazujmo vedenje čebel na bradah in v velikem čebelarstvu bomo videli močne družine, brezmatičarje, razlike v stojišču in vse napake, ki smo jih napravili od 1. avgusta dalje. Ne krivimo narave in vremena, ampak si vse prav dobro zapišimo ali zapomnimo. Tako bodo drugo leto bolje prezimile, sicer pa je nekaj izgub (do 5 odstotkov) vedno, še posebej, če smo matice kupovali pri slabem vzrejevalcu.

Takoj zaprimo panje, ki niso preživeli, združimo brezmatičarje in šibke družine ali jim dodajmo prašilčke. Tako bomo ohranili satje. Panje odmrlih družin razkužimo, drugim čebelam pa preprečimo nepotrebno stikanje iz panja v panj. Ne vzdržujmo družinic, ki nimajo možnosti za preživetje oziroma razvoj do prve paše. Vse druge normalne panje pustimo do prvega pregleda lepo pri miru. Tako kot januarja potrebujejo le toploto, hrano, mir in vreme. Če pa je izlet številčen in če je dovolj toplo, očistimo in zamenjajmo še podnice.

Na Primorskem in v topli Beli krajini proti koncu meseca že nastanejo primerne razmere za pospeševanje razvoja. Sicer pa si raje želimo bolj mrzel februar in več toplote v naslednjih mesecih.

Februarja ne priporočam dajanja pogač, takšno ravnanje pa je ob lepem vremenu in pri temperaturi 10 do 12 stopinj Celzija še celo škodljivo. Veliko čebel izgubimo zato, ker jih silimo v življenjske funkcije, ko za to še ni pogojev. Bolje je, da se temeljito

pripravimo na prvi pregled meseca marca. Februarja ga lahko opravimo samo, če vreme to zares dopušča.

Razkužimo čebelnjak in pročelje, očistimo in razkužimo orodje in rezervne panne. Popravimo ali dopolnimo vse potrebne naprave, zašijemo delovne obleke, pajčolanke itd. ali dotrajano nadomestimo z novim. V komisiji za tehnologijo pri ZČDS si prizadevamo za kakovostnejša orodja in naprave, saj je zlasti med drobno opremo precej slabega. Če je dovolj toplo, lahko tudi že kaj prepleskamo. Ob slabem vremenu pa žičimo in pripravimo satnice za sezono, saj se ta hitro bliža. Bodimo marljivi in skratka, postorimo do prvega vremena vse, kar nam čas dopušča. Tako se bomo v naslednjih mesecih lažje posvetili razvoju čebel.

Tudi na vozilo ne pozabimo. Dobro ga je bilo garažirati ali vsaj pokriti, razbremeniti vzmeti ali vsaj pnevmatike. Poživimo akumulatorje. Če na vozilu ni čebel, prevrtimo motor, potrebno popravimo, podmažemo, menjamo filtre in olje. Za številne pa je najbolje, da to delo prepustijo strokovnjaku ali vozniku, ki vam prevaža čebele. Naša vozila so vsa problematična, ker preveč stojijo, tako da zob časa naredi svoje. Od

vsega pri vozilih pa je najbolj problematično to, da smo si na določeni stopnji razvoja omislili prevozne čebelnjake v zelo neekonomični izvedbi. Vzdrževanje vozila za eno tovarno enoto 40 – 60 Až panjev je zelo drago, zato ga preračunamo na enoto pridelka ali pa zapišemo kot stroškovno postavko bilance našega čebelarstva. Za vsa dela velja pravilo, naj bodo opravljena brez vznemirjanja čebel. Prevažalci se bomo ta čas z veterinarjem dogovorili za odvzem vzorcev mrtvic in postopek za pridobitev dovoljenj za prevoz čebel.

V tem mesecu imamo tudi največ predavanj. Čebelarji v osrednjem delu države še posebej radi obiskujemo predavanja ČD Ljubljana-Center v stavbi Iskre in republiški posvet v organizaciji ZČDS na osnovni šoli Ljubljana-Polje. Udeležujemo se jih, četudi smo že izkušeni čebelarji. Pogosto je za uspeh odločilna malenkost. To še posebej velja za trdovratne bolezni in tehnološke posege. Srečali bomo tudi čebelarske prijetelje, s katerimi smo se srečevali na pasiščih in v družabnem nadaljevanju predavanja oživili čebelarske dogodke. Ob tej priložnosti se bomo lahko dogovorili tudi za sodelovanje v bližajoči se sezoni.

Bolezni čebel

ZDRAVSTVENO VARSTVO ČEBEL NA PODROČJU VETERINARSKEGA ZAVODA LJUBLJANSKE REGIJE

dr. vet. med. Jože Drobnič

Namen članka je predstaviti zdravstveno varstvo in svetovalno službo na področju zdravstvenega varstva čebel na območju Veterinarskega zavoda ljubljanske regije (VZLR) in problematiko, s katero se kot veterinar pri svojem delu srečujem.

V okvir VZRL spada 14 občin (Ljubljana-Bežigrad, Lj.-Center, Lj.-Moste-Polje, Lj.-Šiška, Lj.-Vič-Rudnik, Vrhnika, Logatec, Cerknica, Ribnica, Kočevje, Grosuplje, Litijska, Kamnik in Domžale). Na tem območju zavod zagotavlja:

- osnovno zdravstveno varstvo,
- reprodukcijo,

- veterinarsko-sanitarni nadzor,
- higiensko službo,
- 24-urno dežurno službo.

V osnovno zdravstveno varstvo spada tudi zdravstveno varstvo čebel, na območju zavoda pa ga izvajajo od leta 1985. Že pred izdelavo republiškega programa zdravstvenega varstva čebel je tedanji Veterinarski zavod Krim iz Grosupljega menil, da bi moral delo na področju zdravstvenega varstva čebel prevzeti strokovnjak, ki naj bi se ukvarjal samo s tem področjem dela. Prvi program pospeševanja čebelarstva je bil v ljubljanski regiji pripravljen že leta

1985 in potrjen s sporazumom med Veterinarskim zavodom Krim iz Grosupljega, Gospodarsko zbornico ljubljanskih občin, HP Medexom in Čebelarstvo zadrugo iz Polhogra Gradca. Ta program je obsegal:

- program pospeševanja zdravstvenega varstva,
- program pospeševanja tehnologije in
- program izobraževanja čebelarjev.

Veterinarski zavod Krim je zatem prevzel naloge pospeševanja zdravstvenega varstva in izobraževanja na tem področju. Druge naloge je prevzela pospeševalna služba HP Medexa in Čebelarstvo zadruga Polhov Gradec. Sredstva za uresničevanje programa je zagotavljal sklad za intervencijo v kmetijstvu občin mesta Ljubljane za ljubljanske občine, delno pa sta program financirali občini Grosuplje in Vrhnika. Zagotovljena sredstva so zadostovala za polovico načrtovanega programa, ker druge občine v regiji za to niso bile pripravljene prispevati finančnih sredstev. Delavec, ki je skrbel za zdravstveno varstvo čebel, je delno prejemal sredstva iz nalog, ki so mu jih naložile inšpekcijske službe posameznih občin. Vseh sredstev pa za njegovo polno plačo ni bilo dovolj, zato je bil v Zavodu prisiljen opravljati še druge naloge. Veterinarski zavod Krim je v tem času pripravil tečaje za čebelarstvo preglednike za ljubljansko, gorenjsko, dolensko in primorsko regijo.

Zavod si je vseskozi prizadeval za ureditev strokovnega zdravstvenega varstva čebel v vsej Sloveniji, strokovni delavci pa naj bili financirani iz republiških sredstev. Usklajeno delovanje Poslovne skupnosti za veterinarstvo Zveze čebelarstev Slovenije in tedanjega Komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je porodilo republiški program zdravstvenega varstva čebel. V vsej Sloveniji danes deluje sedem veterinarjev-pospeševalcev na področju zdravstvenega varstva čebel.

Danes VZRL na svojem območju skrbi za več kot 1200 čebelarjev s 46 tisoč panji in več kot 40 tisoč čebeljimi družinami. Večina čebelarjev je organiziranih v čebelarstvih, približno 8 odstotkov pa je neorganiziranih.

Svoje delo lahko razdelim na pasivno in aktivno čebelarstvo sezono. V sezoni mirovanja je delo, ki ga opravljam, namenjeno predvsem izobraževanju čebelarjev, npr. predavanjem, tečaju za preglednike ipd. ter lastnemu izobraževanju v stroki. V tem času se ukvarjamo tudi s poročili, načrti in evidencami. V Čebelarstvi sezoni pa so moja opravila naslednja:

- dnevna svetovalna služba v VZRL DE Osnovno zdravstveno varstvo Ljubljana, Cesta v Mestni log 47 a, osebno in po telefonu (061) 218-911 in 218-789 od 7. do 9. ure;

- zatiranje in preprečevanje širjenja kužnih in zajedavskih bolezni čebel, predvsem hude gnilobe čebelje zalege, in uresničevanje odločb veterinarskih inšpekcijskih služb na terenu;

- usklajevanje dela s posameznimi delovnimi enotami v zavodu na področju preventivnih in kurativnih posegov v čebelarstvu ter pri zatiranju kužnih in zajedavskih bolezni čebel, ki se zatirajo po zakonu;

- sodelovanje s čebelarstvi pri pripravi pomladanskih in jesenskih preventivnih akcij, pomoč pri nakupu zdravil itd.;

- operativno delo na terenu, npr. odvzemi vzorcev zimskih mrtvic, pregledi čebelarstev na hudo gnilobo pred prevozi na pašo, zdravstvena kontrola pasišč, pomoč pri zdravljenju, kontrola ob zazimljenju . . .

Nekatere razvade čebelarjev pa mi pri mojem delu povzročajo največ težav.

Posamezniki lovijo zadnje roke za odvzem vzorcev zimskih mrtvic, saj je le-to po pravilniku dovoljeno od 1. decembra do 31. marca (čebelarji, bodite pozorni na navedeni rok!)

- Posamezniki lovijo zadnje roke za preglede na hudo gnilobo pred prevozom na pašo in za veterinarsko-sanitarni pregled ob nakladanju – ta je obvezen za izdajo zdravstvenega spričevala za čebele. Vsi čebelarji prevažalci namreč čakajo na zadnje dneve pred odhodom, to pa seveda zaradi obsega dela, ki ga je treba opraviti, povzroča težave. Zdravstveno spričevalo velja 3 mesece. Zato ima čebelar dovolj možnosti za pravočasen pregled na hudo gnilobo.

– Na pasiščih se pojavljajo včasih prevozna čebelarstva brez ustrezne dokumentacije, s tem pa tudi težave. Zavedati se morate, da je nekontrolirano prevažanje čebel brez dokumentov in brez pregledov eden od vzrokov za širjenje zajedavskih in kužnih bolezni čebel.

– Pri svojem delu na terenu opažam slabo oziroma pomanjkljivo higieno v čebelarstvih/čebelnjakih, tudi to pa je vzrok za širjenje bolezni.

– Pojavlja se tudi nekontrolirana in neustrezna uporaba zdravil, dosegljivih na različne načine, brez poprejšnjega posvetovanja s strokovnjakom. Pogosto slišim za pomladansko in jesensko preventivno vstavljanje antibiotikov proti hudi gnilobi čebelje zalege, to pa večkrat povzroča več škode kot koristi, saj so zdravila draga in ob neustrezni uporabi tudi neučinkovita. Končni rezultat vsega pa so antibiotiki ali njihovi ostanki v medu.

– Težave povzroča tudi prepogosta uporaba akaricidnih sredstev. Mislim predvsem na doma narejene fluvalinatne pripravke, ki so se v letih 1991 in 1992 že pokazali kot neučinkoviti, saj je znano, da so nekatere družine kljub zdravljenju odmrle prav zaradi

varoe. Po naročilu lahko le društvom (ne pa posameznikom) priskrbim registrirano sredstvo bayvarol, tega pa lahko uporabijo za spomladansko zdravljenje, če je to potrebno.

– Zadnji dve leti je velik problem poapnela zalega; nekateri jo imajo za spremljajoči pojav varoe, seveda pa obstaja še cela vrsta drugih razlag za hiter in obširen razvoj bolezni.

– Lani sem v nekaterih čebelarstvih junija in julija ugotovil hudo okuženost z nosestavostjo, včasih pa tudi po zdravljenju hude gnilobe čebelje zalege z nekaterimi zdravili.

Ugotavljam, da še vedno ni popolnega zaupanja med čebelarji in strokovnjaki na področju zdravstvenega varstva čebel, čeprav je naš cilj zagotoviti zdrave čebelje družine. Vsi dobro vemo, da le zdrave družine dajo možnost za pridelavo zdravstveno neoporečnih pridelkov, da le s takšnimi družinami dosežemo ustrezne pridobitne učinke, hkrati pa zaščitimo porabnike pred oporečnimi pridelki.

V tem letu vam želim zdrave čebele in medeno leto.

ALI MODRA GALICA RES NE POMAGA PRI POAPNELI ZALEGI?

Odgovor na članek, objavljen v prvi številki Slovenskega Čebelarja
DUŠAN MEDVED – Ljubljana

V prejšnji številki Slovenskega čebelarja sem prebral članek gospoda Janeza Valjavca iz Trziča z naslovom Ali modra galica res zdravi poapnelo zalego. Njegove izkušnje kažejo, da na poapnelo zalego nima nobenega učinka. Moje izkušnje pa so nekoliko drugačne in takšne so tudi izkušnje tistih, ki sem jim svetoval uporabo modre galice in so delali po mojih navodilih. Zato se mi zdi zelo pomembno razčistiti to dilemo in ugotoviti izkušnje čim širšega kroga tistih čebelarjev, ki so za preprečevanje poapnele zalege uporabili modro galico. Naj navedem svoje izkušnje. Čebele imam v Istri na Hrvaškem, in sicer samo v nakladnih panjih. Lansko pomlad, pa tudi že prejšnja leta, mi je poapnela zalega povzročala precejšnje težave. Zato sem se lani

odločil, da uporabim modro galico. Ko je bilo dovolj toplo, to pa je v Istri že maja, sem plodiščne naklade po odstranitvi medišča poškropil s raztopino. Pripravil sem jo tako, da sem desetim litrom vode dodal 25 gramov modre galice. Naklade sem škropil z vrha na zgornje nosilne letvice satov, čebele na njih in notranje stene panjev. Pri tem nisem dvigoval satja. Pršilko sem naravnal tako, da so se kapljice zelo razpršile. Seveda je nekaj tekočine steklo tudi med ulice in po stenah panja. Mislim, da sem uporabil približno 1,5 dl za vsak panj (držalo pršilke sem pritisnil približno petnajstkrat). Škropil sem le plodiščne naklade. Škropljenje sem ponovil še trikrat v naslednjo enega tedna. In rezultat? Na bradah pred panji in v panjih nisem

opazil nobene mrtve čebele. Prav tako nisem opazil, da bi čebele odstranjevale zalego ali jajčeca. Čebele so se vedle popolnoma normalno. Med družinami tudi nisem opazil nobenega roja.

Rezultat pa je bil dober tudi glede poapnele zalege. Le-ta je počasi izginila: na podnici je bilo vedno manj mumij, tako da je na koncu poapnela zalega izginila. Ko sem govoril s prijatelji čebelarji, so mi povedali, da so imeli podobne rezultate, le tisti, ki so to koncentracijo škropili neposredno v odkrito zalego, so opazili, da so čebele to zalego izmetavale. Nekoliko višjo koncentracijo pa sem uporabil po pomoti, saj sem namesto gramov uporabil dekagrame. Videti pa je, da je ta koncentracija bližje optimalni, torej najbolj učinkoviti. Žal nisem imel kontrolnih družin, tako da se zavedam,

da lahko kdo zavrne moje navedbe, češ, rezultat zdravljenja je bil naključen, saj bi zaradi suše poapnela zalega sama od sebe počasi izginila tudi brez modre galice. Vendar pa mi izkušnje prejšnjih let, ko še nisem zdravil z modro galico, govorijo drugače. Poapnela zalega je tedaj tudi poleti močno razsajala. Poleg tega pa so mi tudi rezultati prijateljev čebelarjev dali misliti, da je bila pri zatrtju poapnele zalege odločujoča prav modra galica.

Zato prosim tudi druge čebelarje, da napišejo kaj o svojih izkušnjah. Mogoče bomo s skupnimi močmi le uspeli ugotoviti, kaj je na stvari, in ali je modra galica učinkovita proti poapneli zalegi ali ni. Pomembno pa je tudi ugotoviti, katera koncentracija je najučinkovitejša. Že vnaprej se vsem zahvaljujem.

NOVEJŠA DOGNANJA O POAPNELI ZALEGI IN VAROZI V SLOVENIJI IN PO SVETU

J. SENEGAČNIK (nadaljevanje)

Pokazalo se je, da številni čebelarji kljub dobremu obveščanju v strokovnih glasilih in na predavanjih dosti premalo vedo o varoi, zato ne ukrepajo tako, kot bi bilo prav, posledice pa so potem neizogibne. Tako ni bilo samo pri nas, ampak tudi po drugih državah. V Avstriji so se npr. kmalu zavedli, da so izgube, ki nastanejo v poljedelstvu zaradi slabega opraševanja poljskih kultur, desetkrat večje kot izgube zaradi izpada v pridelavi medu. Če ta zadnja znaša približno 1500 šilingov letno, znaša prva kar 15 000 šilingov letno na panj. Celotno škodo zaradi varoze so leta 1988 ocenili na 500 milijonov šilingov! Kakšna pa je bila škoda pri nas?

Dokler nismo začeli zatirati varoze s fluvalinatom, so se ponekod že spraševali, zakaj v nekatere sadovnjake ne priletavajo več čebele oziroma zakaj jih je toliko manj kot prejšnja leta. Seveda je bil odgovor: Zato, ker ni bilo več čebel. Ugonobila jih je varoza v panjih.

Znanost nas uči, da je podlaga za zatiranje katere koli bolezni, zajedavske ali drugačne, dobro poznavanje osnovnih lastnosti vsakokratnega povzročitelja, saj nam te pokažejo šibke točke v življenjskem procesu in razmnoževanju. Tudi pri varozi je njeno zatiranje napredovalo šele po temeljitnem preučevanju njenega vedenja na čebelah in v pokritih celicah, seveda pa je bilo treba pri tem upoštevati tudi razvoj čebeljih družin in njegove posebnosti.

Da nam bodo metode za zatiranje varoe povsem razumljive, si oglejmo biologijo varoe.

Negativni učinki parazitiranja so številni in posegajo na različna področja čebeljega življenja. So predvsem posledica odvzemanja hemolimfe (krvi) in sekundarnih infekcij z bakterijami in virusi, do katerih pride ob sesanju hemolimfe.

Varoe na čebelah ali trojih prebodejo hitinski oklep, navadno na trebušni strani med obročki, in srkajo hemolimfo. Vsake 2–3 ure po 0,1 mg. Ob teži 0,3 mg, kolikor tehta ena pršica varoe, to pomeni, da en zajedavec od svojega gostitelja vsakokrat odvzame za tretjino svoje teže hemolimfe. Povedano preprosto: vzemimo, da npr. bube in čebele tehtajo približno 0,1 g, tj. 100 mg, in da 10–12-krat dnevno izgubijo po 0,1 mg, to pomeni, da vsak gostitelj vsaki varoi odda približno 1 mg hemolimfe, tj. odstotek lastne teže. Gre torej za podoben pojav, kot če bi odrasel človek s težo 70 kg zaradi parazitiranja izgubil dnevno 0,7 decilitra krvi!

Svojim gostiteljem v pokritih celicah pa lahko hemolimfo odvzamejo tudi razvojne oblike varoe, imenovane protonimfe in deutonomimfe. Posledice parazitiranja bub in odraslih čebel so zelo hude: precej slabši je razvoj krmilnih žlez, slabša je kakovost mlečka, do 20 odstotkov se zniža količina beljakovin v hemolimfi, izčrpa se maščobno tkivo, zmanjšana je celotna aktivnost čebel, zelo je skrajšana življenjska doba (do 50

odstotkov in še več). V panjih in na tleh pred njimi najdemo prizadete čebele s pokvarjenimi krili ali brez njih, številne čebele so atrofirane (njihova teža je zmanjšana tudi do 30 odstotkov), v celicah najdemo tudi mrtve čebele. Zaradi varoze se čebele pogosto okužijo z drugimi boleznimi, pojavi se ropanje, pogosto pa najdemo tudi prazne panje ali opuščeno zalego, ker so čebele zbežale iz panja. Najnevarnejše je ob koncu poletja in v začetku jeseni, ko paša poenjuje, varoa pa množično vdira v celice z zalego delavk. Od tod nato prihajajo hudo poškodovane čebele, na njih pa varoe.

RAZVOJ IN RAZMNOŽEVANJE VAROE

Da pride v celico, mora varoa zapustiti odraslo čebelo, na kateri je pritrjena. To se zgodi nekaj ur pred pokritjem, ko je čebela blizu celice z ličinko. Varoa nima oči, starost ličinke pa prepozna po kemijskih signalih, ki jih izloča ličinka. To so feromoni zalege, ki jih zaznavajo delavke, izkorišča pa jih tudi varoa. Ti signali se pojavljajo le kratek čas pred pokritjem celice in inducirajo pokritje le-teh. Te spojine (etilni in metilni estri maščobnih kislin) so zlasti obilne v trotojski zalegi oziroma bubah. Če je poleg čebelje zalege tudi trotojska, jo varoa napada (9. 10).

Po prihodu v celico ostane varoa nekaj časa pogreznjena v ličinkino hrano. Ko pa ličinka le-to porabi, začne varoa odvezovati hemolimfo. Varoe, ki so prišle v celice stare 4–13 dni, so lahko že oplojene, lahko pa so še neoplojene. V celico lahko pride le ena varoa, lahko pa tudi več. Razmnoževanje prikazujeta sliki 1 in 2.

Približno 60 ur po pokritju celice začne varoa izlegati jajčeca v razmikih po 30 ur (skupaj 6–7) na steno celice. Razvoj traja 6–7 pri samčikih in 7–9 dni pri samicah, pri tem pa preidejo različne razvojne stopnje. Samček oplodi deviške varoe, ki so njegove sestre, nato pa pogine. Odrasle varoe zapustijo celico hkrati s čebelami, nato pa se pritrjuje na odrasle čebele. Nedozorele oblike varoe pa ostanejo v celici in poginejo. Odrasla samica ima lahko do sedem razmnoževalnih ciklov, pri tem pa vsakokrat menja celico.

Danes računajo, da se na eno varoo v celici razvije približno 1,4 varoe v celici delavk, 2,4 pa v trotojskih celicah. Ko se izležejo mlade čebele in zapustijo celice, gredo z njimi tudi varoe. Te nato ostanejo na čebelah do sedmega dne, nato pa se gredo razmnoževati v celice. Zato je pri točkovnih zdravljenjih, ko akaricid deluje le nekaj ur, treba zdraviti največ na šest dni, sicer se določeno število zajedavcev izmakne delovanju zdravila.

Do spomladanskega propada družin navadno pride zato, ker že jeseni oslabiljene družine, izčrpane od parazitiranja, nimajo več moči, da bi

dobro prezimile. Poleg tega pa na čebelah, kar jih je še v panju, parazitirajo številne varoe, ki jeseni niso bile uničene (jesenske varoe živijo 4–8 mesecev), zato družine še dodatno slabijo. Če je pomlad, pred začetkom sezone, v panju 50–100 zajedavcev, je to že zelo nevarno. Ob faktorju razmnoževanja 1 : 150, kot ga navaja Liebig (12), se število varoj v panju do jeseni namnoži do 10 000 in več, v tem primeru pa družinam ni več pomoči.

Dokler je v panjih kaj pokrite zalege, je seveda treba upoštevati, da je v njih lahko precejšnje število varoj. Naše preiskave so pokazale, da je bilo v nekaterih primerih v pokritih celicah 5–6-krat več zajedavcev kot pa zunaj na čebelah, ki so se gibale po panjih. Zato je jasno, da je uporaba zdravil, ki ne delujejo na pršice v pokriti zalegi, smiselna le tedaj, če v panjih ni več pokrite zalege. Sicer je treba zdravljenje, npr. dimljenje, ponoviti tolikokrat, da bo zajelo vse pršice, torej npr. na šest dni, preden se varoe, ki so prišle iz celic, sedmi dan spet začnejo vračati v celice z nepokrito zalego.

Stopnjo okuženosti z varoo lahko določamo tudi na podlagi naravnega pogina pršic. Sredi sezone dnevno pogine odstotek pršic, ki so na čebelah. Če torej pri preiskavi drobirja najdemo 10 mrtvih zajedavcev na dan, to pomeni, da je na čebelah približno tisoč zajedavcev, števila v pokritih celicah pa seveda ne moremo ugotoviti. To drugo število je nedvomno večje, že prvo pa je dovolj resno za preplah!

V področjih zmerne klime je število varoj največje ob koncu poletja in jeseni. Ko razmnoževanje čebel pojenjuje, so seveda varoe na odraslih čebelah spet bolj opazne. Pozimi, ko v panjih ni zalege, se varoe ne morejo razmnoževati.

Število varoj v družinah (če ne ukrepamo) se iz leta v leto povečuje. Čeprav števila ne moremo opredeliti, pa velja, da jih je prvo leto nekaj 100, drugo leto med 1000 in 2000, tretje leto pa 4000 – 5000, pa tudi do 10 000, seveda, če ne ukrepamo ali pa naši posegi niso bili uspešni in smotni.

Optimalna temperatura za razvoj varoe je okrog 33°C. Če je nižja ali višja, je njeno razmnoževanje zelo šibko ali pa ga sploh ni. Dlje ko je zalega pokrita, večje je število dozorelih varoj, ki pridejo iz celic. Ta čas je odvisen od spola in rase. Število varoj, ki se razmnožujejo v trotojskih celicah, je večje kot pri razmnoževanju v celicah delavk. Čas pokritja zalege je odvisen tudi od rase čebele: 10–12 dni pri delavkah.

Zelo pomembne so lahko okužbe z varoo od tujih čebel.

Z izrezovanjem z varoo naseljenih trotojskih celic lahko v sezoni povsem preprosto uničimo od 30 do 40 odstotkov vseh zajedavcev.

Čas, ko je zalega pokrita, je pri evropski čebeli približno za tri dni daljši kot pri indijski čebeli. Pri tej je čas pokritja trovovskih celic komaj enak času pokritja pri naši čebeli. Zato se tam varoe lahko razmnožujejo le v trovovini, kar je tudi eden od vzrokov, da varoa te čebelje rase do zdaj še ni uničila.

Razvoj varoe na določenih območjih pospešujejo tudi meteorološki dejavniki, npr. toplejša klima, saj je v panjih zalega prek celega leta. V tem primeru je uničevanje zajedavca znatno težavnejše.

Preden si ogledamo najpomembnejše načine zdravljenja varoze, spoznajmo še vzroke za številne dosedanje neuspehe, čeprav si seveda ne želimo, da bi se še kdaj ponovili:

1. pomanjkljivo poznavanje in neupoštevanje življenjskih navad in razmnoževanja varoe in

čebel;

2. pomanjkljivo, največkrat prepozno zdravljenje;

3. neučinkovitost ali premajhna učinkovitost akaricidnih pripravkov;

4. nepravilno doziranje pripravkov (preveč ali premalo);

5. odpornost zajedavca zaradi prepogostih (pogosto tudi nepotrebnih) ukrepov z istim sredstvom;

6. opuščanje hkratnega, načrtnega zdravljenja vseh panjev na določenem območju;

7. sekundarne infekcije, ki jih varoa pri sesanju hemolimfe vnaša v svoje gostitelje, npr. v bube ali odrasle čebele. Tako se lahko prenaša huda gniloba, virus akutne paralize itd.

Nadaljevanje sledi

rženje v čebelarstvu

SLOVENSKA KOLEKTIVNA ZAŠČITNA ZNAMKA MEDU

MILAN RUNTAS – Posvetovanje Gorica 92

Slovenski čebelarji že dalj časa opazujemo velik vdor cenjenih neakovostnih tujih medov na slovenski trg. Z administrativnimi in drugimi ukrepi pa uvoza eksotičnih medov nismo mogli preprečiti. Zaradi razdrobljenosti slovenskih pridelovalcev medu in drugih čebeljih pridelkov pa tudi nismo sposobni financirati učinkovite reklame za prodajo domačega medu.

Zveza čebelarских društev Slovenije je kot strokovna in stanovska organizacija vseh slovenskih čebelarjev leta 1990 začela pripraviti zaščito kakovostnih domačih medov. V tem letu je bilo sprejetih nekaj zakonov, ki so omogočili odpiranje zasebnih trgovin, v katerih so čebelarji začeli prodajati svoje pridelke. Leta 1991 smo končno sprejeli potrebne sklepe in patentirali kolektivno zaščitno znamko medu slovenskih čebelarjev.

Za zaščito kakovostnega medu smo sprejeli zelo strog pravilnik. Ta po eni strani ščiti porabnika, ki kupi z zaščitno znamko zavarovan med, po drugi pa obvezuje čebelarja, da lahko z zaščitno znamko opremi samo zares kakovosten med, katerega kakovost z analizo ugotovi nepristranska stro-

kovna institucija. Z analizo medu preprečujemo mešanje domačega medu z uvoženim in onemogočamo pridobitev zaščitne znamke za medove industrijskih rastlin. Takemu medu ne dodeljujemo zaščitne znamke zaradi morebitnih ostankov kemičnih sredstev za varstvo industrijskih rastlin.

Zaščitno znamko lahko pridobi vsak čebelar, včlanjen v ZČDS, le matična čebelarška organizacija mu mora napisati in podpisati, s kolikšnim številom čebeljih družin čebelar, oziroma ali čebele tudi prevaža. To je pomembno zaradi onemogočanja prekupčevanja z medom, saj bi s tem zaščitna znamka izgubila svoj namen. Prosilec mora tudi navesti, iz kolikšne količine medu je vzel vzorec za analizo in koliko medu želi opremiti z zaščitno znamko.

Poleg tega mora podpisati izjavo, da čebel ni zdravil s škodljivimi kemičnimi sredstvi v času točenja medu. Resničnost izjave potrdi analiza.

Ko čebelar predloži komisiji za dodeljevanje zaščitne znamke vsa prej naštetá potrdila, komisija pa dobi tudi pozitivno mnenje strokovne institucije, ki je opravila analizo medu, dodeli prosilcu zahtevano koli-

čino nalepk z zaščitno znamko. Prosilec mora za vsako vrsto – sorto svojega medu oddati poseben vzorec (dva kozarca 1/2 kg)

v prvem poskusnem letu je ZČDS dodelila zaščitne znamke temle sortnim medovom z geografskim poreklom:

- akacijevemu (ta lahko vsebuje največ 20 odstotkov drugih vrst medu);

- kostanjevemu (ta mora vsebovati najmanj 80 odstotkov kostanjevega medu);

- žepkovemu in žajbljevemu (vsebovati mora najmanj 50 odstotkov žajbljevega ali žepkovega medu).

Sestava zgoraj opisanih sortnih medov se določi na podlagi količine in vrst cvetnega prahu v medu ter z organoleptičnim preizkusom.

Sortna gozdna medova hojavec in smrekovec morata imeti značilno barvo in okus ter največ do 10 odstotkov cvetnega prahu gozdne podrasti.

Mešani planinski med lahko vsebuje vse vrste medov ali cvetnega prahu avtohtonega rastlina in največ do 10 odstotkov medu oziroma cvetnega prahu industrijskih rastlin, kot so oljna repica, ogrščica, sončnice itd.

Mešani gozdni med pa mora vsebovati do 40 odstotkov hojavega ali smrekovega medu, drugi del pa lahko sestavljajo mane ali med gozdne podrasti. V tem medu ne sme biti medu industrijskih rastlin.

V nobenem medu ne sme biti sledu cvetnih prahov rastlin, ki ne rastejo v Sloveniji.

Druge splošne kazalce kakovosti smo povzeli po veljavnem pravilniku o kakovosti medu in drugih čebeljih pridelkih. Poosttrili

smo le določilo, da delež HMF, ki kaže pregretost medu, ne sme presegati 10 mg/kg. To je zelo pomembno za obstoj številnih toplotno neobstoječin sestavin v medu.

Z vsakim čebelarjem, ki pridobi pravico do zaščitne znamke, ZČDS podpiše pogodbo, ki opredeljuje medsebojne odnose. S podpisom pogodbe se čebelar zavezuje, da bo spoštoval določila pravilnika, da priznava sklepe stalnega razsodišča, ki odloča v primeru spora med čebelarjem in ZČDS, in da bo sprejel sankcije v primeru nespoštovanja določil pogodbe oziroma pravilnika. Za hujše kršitve je predvidena visoka denarna kazen in začasen ali dokončen odvzem pravice do uporabe zaščitne znamke.

Sredstva, zbrana s prodajo nalepk z zaščitno znamko, pa se delijo takole: 10 odstotkov za strokovno izpopolnjevanje čebelarjev, 10 odstotkov za raziskovalne in pospeševalne naloge, največji del, to je 50 odstotkov, pa za reklamiranje z zaščitno znamko opremljenega medu. Tako financirajo propagando prodaje medu, opremljenega z zaščitno znamko, le tisti čebelarji, ki prodajajo tak med.

Enoletne izkušnje so pokazale, da smo na pravi poti. Čebelarji, ki prej nikoli niso prodajali embalaranega medu neposredno trgovinam, so začeli sami iskati možnosti za prodajo svojih pridelkov. Ugotovili so, da je veliko lažje prodati lično embalaran med, opremljen z zaščitno znamko, saj kupci verjamejo nevtralni instituciji, ki na podlagi analize jamči za kakovost medu.

ČEBELARSTVO IN TURIZEM

MARJAN DEBELAK

Pred kratkim sem se udeležil turističnega potovanja po Turčiji. Videli smo nenavadne pokrajine in bogastvo starih kultur ter se seznanjali z življenjem in običaji ljudi. Kot čebelar pa sem bil seveda radoveden, kakšne so turške čebele in kakšno je njihovo čebelarstvo. Vendar pa v Turčiji kljub veliko prevoženim kilometrom po različnih pokrajinah sprva skoraj nisem zasledil niti čebel niti čebeljakov. Šele prav na cilju

oziroma v najlepšem delu potovanja po Turčiji, v praviljično lepi pokrajini Cappadocia, sem po naključju naletel na nekaj raztresenih nakladnih panjev, naseljenih s čebelami. Hiter bližnji pogled me je prepričal, da so čebele povsem podobne našim kranjicam. Žal pa kaj več o čebelarstvu na tem potovanju nisem mogel zvedeti, ker turistična potovanja pač niso prilagojena čebelarskim željam.

Nekaj panjev čebel sem slučajno zasledil blizu mesta nekega krajškega postanka med potovanjem po Turčiji (Cappadocia). Foto: Marjan Debelak

Kljub temu pa sem na tej poti videl nekaj, kar mi je dalo misliti na naše čebelarstvo. Domala v vsakem turističnem kraju, kamor smo prispeli, sta nas vodič in voznik avtobusa pripeljala pred vrata posebnih turističnih trgovin, kjer prodajajo, razkazujejo in na zelo zanimiv način predstavljajo svoje proizvode. Obiski v takih prodajalnah so bili večinoma vnaprej načrtovani v turističnih programih, nekaj pa so jih podjetni vodiči in vozniki avtobusa pripravili tudi sami. Treba je namreč vedeti, da imajo ne le turistične agencije, ampak tudi neposredni izvajalci potovanj, korist od takih obiskov, saj od lastnikov prodajaln dobijo določen delež od prodaje. Lastnik take prodajalne gostoljubno sprejme turiste v posebnem prostoru, kjer jim zanimivo v kratkem prikaže, kakšno podrobnost v izdelavi artikla iz svoje delavnice. Postrežejo tudi z napitkom, na koncu pa sledi vljudno povabilo k ogledu in nakupu artiklov v trgovini. Blago v teh trgovinah ni vedno najcenejše, vendar organizirano potujoči turisti navadno nimajo dovolj časa za iskanje najcenejših možnosti nakupov in marsikomu pride prav taka priložnost.

Ob tem se mi je utrnila misel, kako bi podobno lahko trgovali in hkrati bogatili turistično ponudbo v naših krajih tudi čebelarji. Pri nas imamo namreč čebele domala vsepovsod na podeželju in verjetno veliko

bolj na gosto kot kjer koli po svetu. Lahko celo rečemo, da je v Sloveniji čebelarstvo ena redkih obrti oziroma dejavnosti, ki ni omejena na določen kraj ali območje.

Tudi v Sloveniji bi lahko razvili turistične čebelarске trgovine pri za to zainteresiranih večjih čebelarstvih, ki bi s tako ponudbo povečala možnost za prodajo svojih pridelkov in še razširila svojo dejavnost s prodajo drugih podobnih domačih izdelkov ter gostinstvom. Prednost takih trgovin pri čebelarjih na podeželju bi bilo tudi pristno turistično zanimivo okolje, kamor bi turisti radi prihajali tudi zaradi tega. Čebelar bi lahko pripravil zanimivo čebelarško razstavo, turistom pa bi pokazal še čebelarški obrat in čebeljak ter delo s čebelami. Čebelar bi doma tudi prostorsko in gradbeno najlažje uredil tako trgovino, saj prostore, v katerih lahko sprejme za cel avtobus obiskovalcev, že ima oziroma si jih brez večjega truda lahko uredi. Preden pa bi se čebelar odločil za tako dejavnost, bi bilo koristno, če bi se povezal z organizatorji turističnih potovanj in počitnic v sosesčini, da bi lahko zračunal, ali bi se mu taka tržna usmeritev glede na število pričakovanih oziroma možnih kupcev splačala. Lokacije oz. razdalje do takega »čebelarškega turizma« prviloma niso problematične, saj je naša domovina majhna, tako da nobena razdalja ni prevelika.

Čebelar, ki ima možnost in interes za dodatni zaslužek, se lahko usmeri še na druge oblike razširjene čebelarške ponudbe, povezane s turizmom:

- specializira se na sprejem skupin gostov-izletnikov (upokoјenci, šole, kolektivi podjetij . . .);
- sprejema skupine čebelarjev in njihovih družinskih članov ob njihovih strokovno-družabnih izletih;
- razvija klasične oblike kmečkega turizma, povezanega s čebelarjenjem;
- razvija posebne oblike zdravstvenega turizma z uporabo zdravilnih učinkov čebeljih pridelkov (apiterapija . . .).

Druga možnost pa bi bila **ustanovitev turističnih čebelarških trgovin v nakupovalnih turističnih in mestnih središčih**. Tja bi kupci, domači in tuji, lahko prišli tudi peš, za reklamo pa bi si prodajalci izdatno

pomagali z zanimivo izložbo. Takšna prodajalna bi lahko prodajala tudi drugo blago, kot so zelišča, bio hrana in podobno. Za razliko od današnjih trgovin z medom, bi taka turistična čebelarska prodajalna morala vsebovati tudi zanimive (vsaj v turistični sezoni vsakodnevne!) **čebelarske predstavitve zanimivih opravil, razlag o čebelah in čebelarstvu ter čebeljih pridelkih.** Vključevala bi razstave eksponatov, fotografij, umetniških slik in video ali dia projekcije v kombinaciji s prodajo čebeljih pridelkov. Privlačnost take trgovine bi se seveda povečala, če bi v opazovalnih panjih prikazali žive čebele, ali z apiterarijem, kakršnega nam je opisal Janez Mihelič v svojem poročilu o ekskurziji v Francijo. Take trgovine bi lahko vodil lastnik trgovine, tudi nečebelar, s pomočjo čebelarjev (za razlago, predavanje ipd.), seveda pa bi jih moral za tako sodelovanje tudi ekonomsko motivirati. Čebelarji bi morali prodajalcu tudi dobavljati različne vrste čebeljih pridelkov in biti pobudniki novih domislic ponudbe medu, matičnega mlečka, voska, cvetnega prahu, propolisa idr. Predvsem bi morali biti prodajni artikli za turiste kar najbolj kakovostni ter v originalni in privlačni turistični embalaži. To bi lahko bili na primer izdelki iz voska, kot so sveže figure iz voska, primerne trenutku (Anton Janša, božične jasle . . .), kvalitetne panjske končnice, kolekcije avtohtonega medu, medenih žganj in medic s pokušino; med in cvetni prah v satju, kolekcije krem, medenega peciva,

Čebelarji, še posebno pa turisti, radi slišijo in vidijo kakšno zanimivost v zvezi s čebelami.

kruha, bonbonov itd. Najbolj zanimive lokacije za take turistične čebelarske trgovinice bi bile v naših najbolj obiskanih turističnih centrih, kot so npr. Bled, Kranjska Gora, Bohinj, Bovec, Piran, Postojna, Čateške Toplice, Radenci, Rogaška, Moravske Toplice . . . in v nakupovalnih centrih v mestnih središčih, kot so Ljubljana, Maribor, Celje, Novo mesto, Koper, Nova Gorica, Slovenj Gradec itd.

Če Slovenski čebelarji uresničimo to zamisel, ki jo v podobnih oblikah že imajo marsikje v svetu, zamečke pa poznamo že pri nas (npr.: Mirko Pavlin v Semiču v Beli krajini in Franc Šivic v Šempasu pri Novi Gorici), bomo najprej pomagali predvsem sebi k boljšemu kosu kruha, hkrati pa bomo popestrili tudi turistično ponudbo naše dežele. S tem bi potrdili drzno in izzivalno misel našega velikega čebelarskega navdušenca Lojzeta Kastelica (glej njegovo knjigo *Korenine čebelarjenja*), **da smo Slovenci na svojih tleh že od davnine najbolj umni čebelarji in da smo že stoletja narod čebelarjev.** Obiskovalci naših krajev iz tujine bodo to našo posebno lastnost s pomočjo teh trgovin spoznavali domala na vsakem koraku in se seznanjali z našim čebelarstvom, na katerega jih sicer ne opozarjajo posebej in ga zato sami tudi ne opazijo.

Torej, na naših in čebeljih krilih domišljije poletimo tudi z idejami o takih trgovinacah in jih poskusimo udejaniti.

Ena od turističnih skupin pri inž. Francu Šivicu v Šempasu pri Gorici pred njegovim bodočim čebelarsko turističnim objektom s čebelarsko trgovino. Foto: F. Šivic

ZASEBNO REKLAMIRANJE

Med čebelarji in morebitnimi kupci obstaja veliko obojestranskih ovir.

Čebelar navadno ni šolan trgovec, zato si ne upa ponuditi oz. ne zna primerno presoditi svojega pridelka. Vendar pa ... Bodimo poštene! Veliko nas je, ki sedimo in čakamo, ne da bi ukrepali. Ne prispevamo niti denarja niti truda, hkrati pa obupujemo zaradi velikih količin neprodanega medu. Včasih se celo jezimo, ker kupci ne prihajajo kar sami od sebe.

Ko na svetu še ni bilo toliko ljudi, ko so bile čebele še popolnoma »divje živali« in pridelek medu dosti manjši, s tem niso imeli težav. Ker je zdaj količina pridelka večja, se bo moral spremeniti tudi čebelar.

Tudi kupci so polni zadržkov, ki jim preprečujejo obisk pri čebelarju. Tudi če ga vabi napis »domači med«, si ne upa vstopiti. Razlogov za to je več:

a) veliko je ljudi, ki bi radi volje kupili domači med, pa ne vedo kje;

b) veliko jih misli, da je med namenjen le »izbrancem«, ne pa tudi drugim;

c) nekateri ljudje ne vedo, koliko medu čebelar proda, in ne morejo si misliti, da bi bili dobrodošli, čeprav bi kupili manj kot kilogram medu;

d) predstave o medu so pri kupcih precej nejasne, saj veliko uživalcev medu ne ve, kako dober je zrel domači med in kakšne vrste medu pravzaprav obstajajo.

Sedenje in čakanje torej ne pomaga. Morali bi preskočiti vse ovire in prebroditi neznanje ter preiti v napad: **potrebujemo reklamo!**

Raziskave trga so pokazale, da je nedvomno najbolje, če med prodajamo nepo-

sredno porabniku. Pri tem pa je neposredni stik s kupcem »nujno zlo«. Če se število zasebnih kupcev poveča, ostane zaslužek – ta je že tako skromen – v celoti čebelarju. Konec koncev pa je on tudi edina oseba, ki si ga zares zasluži.

Zato vam priporočam, da se povežete z vašo zvezo čebelarjev in si kupite reklamno gradivo. Sestavite vzorec reklamnega pisma in ga skupaj z drugim reklamnim gradivom pošljite ali raznosite na naslove morebitnih kupcev. Pri tem pa ne smete pozabiti na navedbo svojega naslova in telefonske številke oz. časa, ko boste za stranke dosegljivi. Pismu lahko priložite tudi neke vrste naročilnico za dostavo po pošti ali pa kupcem ponudite dostavo na dom. Ta bi bila še posebej primerna za starejše ljudi.

Namen takšnega reklamiranja je ljudem v bližnji okolici predstaviti svoje pridelke in tudi kakovost domačega medu na sploh. Vsak kupec, ki ga boste na novo pridobili, bo morda postal tudi stalni odjemalec. Po moje pa se zato gotovo splača potruditi.

Zares ni vseeno, kakšen med ljudje jedo. Prav gotovo imajo tudi drugod po svetu odličen med, vendar med iz domačega okolja ohranja tam tudi čebele, tega pa s tehniko ne bomo dosegli. Čebele in cvetovi so namreč odvisni drug od drugega in drug drugemu zagotavljajo življenje. Na to pa bi morali misliti vedno, kadar se odločamo.

*Die Biene«, št. 12/1992

Prevedla in priredila:

Mateja Leskovar

POMLAD IN NAŠE ČEBELE

PAVEL ZALETEL

Ko se v začetku leta podaljšajo dnevi in sonce skoraj povsod stopi sneg, je v naravi že prebujeno novo življenje. Povsod se čuti dih pomladi. Tudi v panjih. Vse to pomeni, da je za naše čebele v tem letu najhuje že mimo. In res, če smo pravočasno zazimili močne družine, z mladimi maticami in z dovolj kakovostne hrane, čebele pa so se pozimi dobro otrebile, nas nima kaj skrbeti. Naše opazovanje čebel na bradah panjev nam to samo potrdi.

Pregled družin zgodaj spomladi ni potreben, če se trupe čebel zgrinjajo v panje s polnimi koški obnožine in z zajetnimi trebuščki, verjetno polnimi vode ali celo prve medicne. Drugače je seveda z družinami, pri katerih so žrela panjev skoraj prazna. Pri takih panjih je potrebno žrela čim bolj pripreti in čim prej opraviti bežen pregled. Tega opravimo pozneje tudi pri drugih družinah, vendar pri teh preverimo predvsem zalogo hrane. Lahko pa nam pozimi odmorejo tudi posamezne družine. Spomladi pomre največ družin zaradi lakote. Ko opazimo bele srajčke na bradah panjev, je naša pomoč že prepozna. Čeprav bi tako družino z dokrmiljevanjem obdržali pri življenju, med letom od nje ne bi bilo veliko koristi. Pomrejo največkrat prav močne družine, a seveda tiste, ki so bile jeseni premalo krmljene. Spomladi je namreč poraba hrane zaradi zalege vedno večja, s tem pa so zaloge vedno manjše, saj dotoka hrane iz narave še ni ali pa ga je premalo. Pred sv. Jožefom je družine najbolje dokrmiti z medenimi sati. V sili jih seveda lahko tudi z medeno ali celo sladkorno raztopino. Toda dober čebelar se s tem spomladi ne bo ukvarjal. Jeseni posamezni družini dodaja raje kilogram več hrane kot nekaj dekagramov premalo.

Bežen pregled – pri slabih družinah se pogosto spremeni v popolnega – lahko

velikokrat opravimo že konec februarja. Seveda pri primerni temperaturi in brez uporabe kozice. Kako pa ukrepamo, če najdemo v panju brezmatičarja ali slabiča? Kadar v močnem brezmatičarju še ne zalegajo trotočke, ga kaj hitro »ozdravimo«. Brez vsakršnih bojazni mu dodamo rezervno družinico na štirih ali petih satih. V tem času lahko dodamo družinam tudi samo matico, saj je nekritična doba dodajanja matic tja do začetka aprila. Če v tem času po nerodnosti stremo ali drugače poškodujemo matico, jo lahko hitro zamenjamo z novo. Družini, ki ima zalego vseh starosti, brez strahu dodamo matico kmalu po tem, ko se zave osirotelosti. Seveda ne takrat, ko čebele že vlečejo zasilne matičnike. V tem primeru je dodana matica gotovo zapisana smrti. Čebele posebno rade sprejmejo lačno matico. Zato jo zapremo v matičnico in potisnemo v prsni žep, da je na toplem. Po desetih–petnajstih minutah jo spustimo na sat s čim mlajšo zalego. Lačna matica se takoj zrine med mladice, te pa jo takoj začnejo pitati. Ker matica ne bega po satu, je kaj hitro sprejeta. Kadar družini dodamo pomožno družino ali samo matico, je najmanj en teden ne smemo pregledati. Da so čebele novo matico sprejele, opazimo ob izletnih dnevih na bradi že tretji ali četrti dan po dodajanju, ko čebele množično prinašajo obnožino.

Kako ukrepamo pri slabičih? Čeprav smo zazimili le močne družine, je potekal razvoj v različnih družinah različno. Razlike so večkrat dobro opazne. Najbolje je zdrave slabiče pridružiti močnim družinam. Spomladansko združevanje slabičev s slabiči le redkokdaj obrodi povprečne sadove. Ponašava je to le jalovo delo. Ne smemo se zavajati, da nam bo dalo spomladansko združevanje šibkih družin močne družine in da bodo te prinesle veliko medu. Le

redkokdaj nam to uspe v malem. Pri združevanju namreč odvečne matice stisnemo in v združeni družini nam lahko ostane ravno najslabša. Stare čebele kaj hitro pomrejo in »ojačana« družina je kmalu na slabšem, kot je bila prej posamezna. Pri slabicju, pri katerem je včasih komaj za dobro pest čebel, moramo najprej ugotoviti vzrok oslabelosti. Pazimo posebno na bolezenske znake. Če teh ni, malo pa je tudi lepe, zdrave in strnjene zalege, je najbolje, da lepega popoldneva družinico preložimo v pet– ali celo štirisatni panjič. Na vsako stran družinice (satov, ki jih zasedajo čebele) damo sat s polovico medene zaloge. Staremu panju odstranimo matično rešetko, nosilne palice in ameriško žrelo. V tako pripravljen panj potisnemo prašilček, kolikor globoko se da. Počakamo, da se vlete oziroma da vse čebele zlezejo v nov domek. Žrelo zamašimo tako, da je odprtine le za eno čebelo. Na notranji strani zadeldamo presledek med prašilčkom in panjem, ki je nastal zaradi kvačic s krpami. Sam prašilček tudi dobro odenemo s kako staro odejo. Vsak drugi večer dodamo družinici pol, pozneje pa cel deciliter medenosladkorne raztopine. Če čebelnjak ni v bližini stanovanja, namestimo v panjič vakuumski pitalnik. Razvoj bo tak, da bomo težko verjeli. Razmere za razvoj bodo namreč podobne razmeram razvoja v kranjičih. Ko bo prašilček poln čebel, bomo družinico prestavili nazaj v panj; ta seveda ves čas ostane na istem mestu. Do druge polovice maja bo družina dosegla moč povprečne gospodarske družine. Paziti moramo le, da družina ne bo stradala, da jo ves čas

dražilno krmimo in da bo imela matica vedno dovolj prostora za zaleganje. V primeru, da matica nima dovolj prostora za zaleganje, družina hitro izroji. Vse to seveda delamo le, če je družina kaj vredna, to je, da ima mlado matico, večino lanskih neizrabljenih čebel in da sta v panju doma zdravje in hrana. Drugače tega ne delamo. Vprašanje je seveda, če bi ista družina dosegla v normalnem panju (desetsatarju) podoben uspeh, čeprav bi jo okrepili z enim ali dvema slabicema in zožili na štiri ali pet satov? Zagotovo ne!

Večji in velečebelarji bodo nad tem verjetno zmajevali z glavo. Toliko dela za eno samo družino? To sem napisal za tistih nekaj več kot 50 odstotkov vseh slovenskih čebelarjev, ki imajo od ene do deset družin, čebelarstvo pa jim je predvsem hobi. Njim bo to delo morda v zadovoljstvo, posebno ko bodo ob točenju ugotovili, da take družine niso samo ohranili pri življenju, ampak jim dajo tudi toliko donosa kot vsaka druga povprečna družina.

Zavedati se moramo, da je spomladanski razvoj v vsaki čebelji družini odvisen predvsem od razmerja med številom prezimljenih mladih čebel, dobre mlade matice, dovolj in dobre hrane ali na drugi strani od suhega, toplega in dovolj velikega – a ne prevelikega – panja. Popoln razvoj vsake družine dosežemo tako, da ji vse to nudimo, obenem pa odstranimo vse, kar matico ovira pri dobrem zaleganju. Če tega v panju ni, ne pomaga niti združevanje čebeljih družin niti spomladansko dražilno krmljenje ali zoževanje plodišč.

VRBE (*Salix* L.)

IVAN KRAJNC

Vrbe so za čebelarstvo zelo pomembne. Vrbov les uporabljamo za kurjavo in različno obdelavo, mlade vrbove šibe pa uporabljajo pletarji za izdelavo pohištva in embalaže. Če je v bližini čebelnjaka veliko raznovrstnih vrb, čebelam ne manjka zgodnje spomladanske paše, tako da je razvoj čebeljih družin brez velikih čebelarskih posegov pravočasen. Takšna stojišča so pri nas v Sloveniji ob rekah in potokih. Veliko

vrb raste tudi na vseh drugih vlažnih površinah naše dežele.

Cvetoče vrbe so znaniške prihajajoče pomladi. Cvetovi so v mačicah, pokažejo se pred olistenjem in so enospolni, rastline pa so dvodomne. Mačice so tanke, bolj podolgovate in zelene so ženske, debelejšje, manj podolgovate in rumene pa moške. Listi bele vrbe so kratko peceljasti, suličasti, dolgi in koničasti, drobno nazobčani in na

obeh straneh srebrnosivo dlakavi. Listi krhlice so celorobi, goli. Vrbe so grmi ali tudi drevesa. Lubje nekoliko diši, okus je grenek in trpek. Cvetijo marca, v višjih legah pa aprila in še pozneje. Vrba iva cveti marca. Cvetenje traja od 10 do 15 dni, odvisno od višinske razlike.

Od vseh vrst vrb je najbolj zgodnja **vrba iva** (*Salix caprea* L.). Imenujejo jo tudi planinska ali iga, igovina, ivak, mačičevina in muckovec. Najdemo jo do 1000 m nadmorske višine. V nižinah, v zavetni legi cveti bolj zgodaj. Raste navadno v večjih skupinah na posekah in v mladem grmovju na robovih posek, kjer je manj vlažno. Na pašnikih pa jo večkrat zasajajo za ograje. Ob ugodnem vremenu zelo dobro medi in daje čebelarjem od vseh vrb največ kakovostnega peloda.

Belo vrbo (*S. alba* L.) prepoznamo po beli skorji in ima krhke veje. **Rdeča vrba** (*S. purpurea* L.) ima rdečo skorjo in zelo gibljive veje. Raste na posekah in vrbnjakih nizkih gozdov. Njene šibe uporabljajo pleterji za pletenje stolov, kovčkov, krožnikov in podobnih izdelkov. Les te vrbe ima podobne značilnosti kot lipov les, uporabljajo ga tudi strugarji in rezbarji, zlasti zato, ker je mehak. **Vrbo žalujko** (*S. babylonica* L.) zasajamo v parkih in v različnih okrasnih nasadih, ima spuščajoče veje z gostimi, šibam podobnimi vejicami.

Vse vrbe cvetijo največ do 20 dni ob koncu marca ali v začetku aprila. Če je v tem času vreme toplo, čebele naberejo tudi do 15 kg na panj. Količina je zelo odvisna od števila vrb in števila čebeljih družin, ki se tam pasejo. Najbolj medijo vrbe, ki stojijo v vodi. Pred leti se je zgodilo, da so čebele ob Dravi čebelarju Jakobu Bratuši v Obrežu nabrale 17 kg, čebelarju Vrablu nekoliko stran pa le 3 kg. Z donosi je pač tako, da krepka družina nabere, slabič pa ne. Ob koncu paše na vrbi čebele zelo rade ropajo. Vrbe se razmnožujejo s semenom in vegetativno.

V tekočem stanju je vrbov med temnorumen, včasih nekoliko prehaja v zelenkasto. Ko med iztočimo, takoj kristalizira v drobne kristale in barva se spremeni v sivkasto. V ustih nas spominja na vrbov sok. Med uvrščamo med slabše vrste.

Listno mano na vrbah pozvroča velika vrbova listna ušica (*Tuberolachnus salignus*). Ta velika ušica nima zaključenega razvojnega kroga. Razmnožuje se le partenogenetično z neoplojenimi jajčeci. Ta vrsta ušic torej nima samcev in ne pozna oplojenih jajčec.

Ušice lahko opazujemo pozno jeseni na vrbovih deblih, po katerih se cela kolonija pomika navzdol proti koreninam. Pogosto jih preseneti prva slana. Prezimijo tiste, ki so se pravočasno pretolkle do korenin v varno zavetje zemlje. Tam v otrplosti le nekatere preživijo vse zimske nevšečnosti. Ker je vrba vodna rastlina, so za te ušice najbolj nevarne pogoste poplave. Tako zdesetkane, zbudita v novo življenje pomladno sonce in vnovični pretok sokov. Pojavljajo se nove deviške generacije, ki ohranjajo vrsto.

Moj dedek je čebelaril ob Dravi. Takrat je bilo od tako imenovane Lukarije (vzhodno od Ptuja) pa vse do Varaždina in v Podravini naprej ob Dravi zelo veliko vrbovih gozdov. Danes so tam kanali za hidroelektrarne in plantaže hibridne koruze ter sladkorne pese. Ob robovih pa raste zlata rozga. Čebelarske idile ni več. Kot deček sem dedku pomagal pri čebelah. Rad me je jemal s sabo, ker sem mu pobiral roje. Gorje, če nismo pravočasno stočili medu, ki so ga čebele nabrale na vrbi. Še huje pa je bilo, če je vrba zamedila jeseni. To je bil znak, da bodo spomladi čebele grižave. Oktobra čebele navadno niso več jemale sladkorne raztopine, narejene iz sladkorja, pomešanega z žagovino. Če je bila v raztopini hrastova žagovina, je čebele to zelo odvrčalo, ker je bilo v raztopini preveč tanina in je bila zato zelo grenka. Pri takšnem krmljenju je veliko čebel tudi pomrlo. Zaradi vseh teh težav je imel dedek polovico čebel na Grabah ali na Marofu, kjer je bilo veliko smrekovih gozdov.

Rad bi še povedal, da polparazit **bela omela** (*Viscum album*) največkrat raste v krošnjah vrb, vidimo pa jo tudi na hrastu, hrški in drugih drevesih. To je okrogel zimzelen polgrm. Marca, ko bela omela cveti, opazimo, da čebele množično obletavajo le omelo na vrbah. Včasih se zdi, da

tam visi roj, toliko čebel je na omeli. Omela se razmnožuje s semenom, na druga stebila pa ga raznašajo ptice z blatom. Bela omela je dobro znana zdravilna rastlina, ki odlično pomaga srčnim bolnikom. Mi, kratkohladački, pa smo jo prekuhávali in uporabljali za limanice, s katerimi smo lovili ptice, miši in celo mlade podgane.

Že Hipokrat in Plinij sta vrbovo lubje uporabljala kot zdravilo. Spomladi ga z lahkoto lupimo s srednje debelih vej. To smo vedeli že mladi pobalinički, ko smo gulili vrbo in delali piščalke. Lubje sušimo v senci, ga zdrobimo in spravimo v temnih kozarcih. Enako delamo z mladim listjem in mačicami. Vse troje nabiramo za čaje, sicer pa ima lubje podobne lastnosti kot hrastovo lubje. Poglavitne učinkovine v vrbovem lubju so salicin, čreslovina in populin, njihov učinek pa je podoben kot pri aspirinu.

Čaj iz lubja z velikim uspehom uporab-

ljamo pri vročinskih boleznih, proti bolečinam, pri krvavitvah ledvic in pljuč pospešujejo pa tudi potenje, izloča seč, umirja glavobol, ugodno vpliva na črevesne in želodčne katarje, zdravi protin in revmo, zlasti sklepno, beli tok, venta ušesa, otekle noge, kopeli krepijo organizem itd. Vrbovo lubje lahko v vsem nadomešča aspirin, znižuje vročino in deluje antiseptično. Pepel vrbovega lubja je treba potresti na rane, ki se slabo celijo, zdravi pa tudi želodec.

Kmetje od pradednih časov uporabljajo izvleček iz lubja v veterini za izpiranje ran in za obkladke pri različnih boleznih. Čaj iz vrbovega lubja dajejo govedu, konjem in drugi živini pri kolikah in notranjih krvavitvah. Kot vidimo, je vrba zelo koristna rastlina, posebno na kmetih.

Vse vrste vrb razširjamo s potaknjenci, ki se zelo radi primejo. Le ivo je treba razširjati z grebenicami, ker s potaknjenci ne bomo imeli veliko uspeha.

Nekoč so pisali

NAŠI ULNJAKI

Marjan Debelak – član uredniškega odbora

UVOD

Naši ulnjaki ali čebelnjaki so nekaj tako lepega in posebnega, pa tudi koristnega za čebelarja, da je razumljivo in opravičljivo, če se v našem časopisu pogosto vračamo k tej temi. Tokrat smo se odločili za ponatis

zelo lepega spisa o naših ulnjakih, kot ga je z velikim občutkom za kulturo pisanja, narodni ponos in praktično čebelarstvo, napisal **naš veliki čebelarski učitelj Franca Guna**. Spis je bil objavljen kot najboljši prispevek nagradnega razpisa v Slovenskem čebelarju leta 1961.

Pred dnevi sem prejel prijazno pismo s priloženo fotografijo čebelnjaka. V soglasju s pošiljateljem objavljamo pismo in fotografijo kot uvod v omenjenega članka. S tem želimo pokazati, da je občutek za lepoto, za našo izvirnost in praktičnost še vedno živ.

Spoštovani,

Pred dvema letoma sem pri vas dobil načrt za čebelnjak. Dokončno sem ga zgradil letos (manjka le še predelna stena sobe za točenje). Prilagam fotografijo in upam, da boste potrdili, da sem se za originalnost

še kar potrudil. V čebelnjaku za zdaj še ni panjev. Če si želite ta pristrčni čebelji domek ogledati, ste iskreno vabljeni.

Lep čebelarški pozdrav, Peter Kokošar, Cesta komandanta Staneta 16, 61270 Liti-ja.

NAŠI ULJNJAKI

FRANC GUNA

*Za kočo vsako je uljnjak,
šumi od zlate zore v mrak;
čebele pridno letajo,
medu ljudem obetajo.*

(Fr. Levstik)

Življenje ob čebelah, ali bolje rečeno, življenje s čebelami, je za pravega čebelarja poezija, ki mu je ne otehta nobena druga lepota, vrednota, sreča ali veselje na tem svetu. Vrnjenje in hrume-nje, ki ga gleda in posluša, strmeč v uljnjakovo pročelje, mu je najveličastnejša slika in najslajša muzika. Na klopci sedé neutrudno sledi, če le utegne, ure in ure večno lepemu in vedno novemu scenariju, kakršnega mu ne more prikazati noben še tako slikovit barvni in zvočni film.

Mesto, kjer uživa ta svoj zemeljski raj, je torej v veliki meri prav njegov uljnjak. To velja posebno o našem slovenskem čebelarju, ki si ga brez uljnjaka in klopice ob njem skoraj misliti ne moremo. Prav tu v uljnjaku je sedež njegove življenjske poezije, alfa in omega njegove notra-nje sreče.

Kako tesno je povezan s čebelami in s svojim uljnjakom, so ugotavljali že naši pesniki, pisatelji in slikarji, ki jim je bila prav ta povezanost večkrat

priljubljen in zelo hvaležen motiv za marsikatera njihova dela. Posebno tisti književniki, ki so hoteli zajemati snov res iz življenja svojega ljudstva, nikakor niso mogli kar tako mimo naših uljnjakov. Tako npr. Fran Levstik, ki je življenje v starih kranjskih uljnjakih gotovo tudi dobro poznal, Josip Stritar, Fran Detela, Ivan Cankar, posebno pa pesnik Cvetko Golar in pisatelj Janez Jalen. Golar je svoje pesnitve s to vsebino objavjal v Slovenskem čebelarju. Gotovo se še ta ali oni spominja njegovega epa, ki se odigrava v bohinjskih hribih in ima že sam začetek tako zapeljivo-mikaven: »Na lepem Gorenjskem dekleta cveto, priljublajo s soncem planine se rožne.« Janez Jalen pa nam v svojem »Ovčarju Marku«, tej ljubki idili s Karavank prav nazorno pokaže, kako se je nekoč življenje na vasi v veliki meri sukalo prav okoli uljnjakov. V tej povesti nastopa celo naš dobri znanec, mladi fant, Kuharjev Tonej – naš Janša.

Še naša glasba je posegla na to področje. Znameniti slovenski komponist Fran Gerbič nam je uglasbil pristrčno pesmico:

(Nadaljevanje prihodnjilč)

z tuje literature

KAPSKA ČEBELA PRODIRA NA OBMOČJE AFRIŠKE ČEBELE

dr. JANEZ POKLUKAR

Povzeto po: Michael Cooke Cape bee invades African bee Territory, American Bee Journal, avgust 1992

Pred približno letom dni so čebelarji v Transilvaniji v Južni Afriki opazili nena-vadno hitro odmiranje čebeljih družin afriške pasme v svojih čebelnjakih. Pri povr-šnem opazovanju so najprej opazili gruče opikanih in pohabljenih čebel, ki so se opotekale pred bradami panjev. Hkrati so se v družinah pojavili številni matičniki.

Vsakršen poskus dodajanja matic je bil neuspešen. Družine so polagoma slabele in končno so propadle. To je bil za čebelarje pravi šok. Številni so sumili, da je vzrok za težave množičen pojav čebelje paralize.

Znaki nenavadnega obolenja čebel so bili zelo podobni znakom brezmatičnosti pri čebeljih družinah kapske pasme. Razlika

je bila le v tem, da so kapske čebele kritično obdobje vzreje matičnikov s pomočjo čebel delavk kmalu premagale in zaživele normalno življenje. Čebelarji so upravičeno sumili, da se je v čebeljih družinah afriške pasme nenadoma pojavil genetski vpliv kapske čebele. Sodijo, da je 30 do 50 odstotkov čebeljih družin okuženih z vplivom kapske čebele. Zaradi nenavadnega prodora tuje pasme čebel so čebelarstva skoraj povsem propadla.

Posebnosti vzreje matic pri kapski čebeli

Ko se v družinah pojavijo lažne matice, opazimo dve posebnosti. Čebele uničujejo vsako zalego tujega izvora (npr. vzrejno gradivo pri vzreji matic) in vzrejajo le zalego, ki so jo same zalegle. Drugo je, da so tako vzrejene kapske matice za čebele manj privlačne, zato jih pogosto naženejo iz panjev ali pa jih ignorirajo in pustijo umreti od lakote.

Kapska čebela širi svoj življenjski prostor

Lažne matice lahko svobodno letajo od družine do družine in se naselijo povsod, ne glede na pasmo čebel. Najbolj privlačne so brezmatične družine in prašilčki. Lažne matice se na zunaj ne ločijo od navadnih čebel in lahko celo letajo na pašo. Če se kapska čebela po naključju pojavi v bližini, se čebele pred njo ne morejo učinkovito braniti.

Zakaj je kapska čebela tako nevarna?

Čebelnjaki južno od 32. vzporednika so večinoma naseljeni s kapsko čebelo. Kapska čebela ima nekaj zelo pohvalnih lastnosti. Je zelo miroljubna, manj rojiva, odlična opravevalka in dobra pridelovalka medu. Zanimivo je, da v izjemnih primerih lahko tudi čebele delavke zalegajo neoplojena in oplojena jajčeca. Zalegajoče delavke se od znanih trotavih čebel razlikujejo po tem, da lahko same vzredijo popolnoma normalno matico. Med zaleganjem jajčec oddajajo trotave čebele, recimo jim lažne matice, dišave, ki zmedejo celotno feromonsko sliko čebelje družine. V okolici Cape Towna so ugotovili, da je v vsaki čebelji družini z

normalno matico vedno nekaj lažnih matic, vendar ne zalegajo. Čakajo na svojo priložnost, to pa je stanje brezmatičnosti oziroma huda stresna situacija. Lahko se celo zgodi, da začnejo zalegati v prisotnosti stare matice. Približno 850 km stran v East Londonu je pasemsko mešano območje kapske in afriške čebele. Tu je čebelarjenje posebno težavno v času rojilnega razpoloženja. Pasemsko mešane čebelje družine so zelo prizadete in velikokrat propadejo, kapske čebele pa se razmeroma hitro okrepijo, ko se pojavi normalna matica. Navzven je opazen le en znak – množično klanje čebel.

Kaj se dogaja v napadeni afriški čebelji družini?

Lažna matica skuša v napadeni čebelji družini zalegati svoja jajčeca, s tem pa se poruši normalno feromonsko stanje. Matica izgine, čebele so popolnoma zmedene in ne ločijo tujih čebel od domačih, zato prihaja do ropa. Delo navadno dokonča voščeni molj.

Zakaj so se pojavile težave s kapsko čebelo?

Med Port Elizabethom in Cape Townom so bogati sadni nasadi. Domači čebelarji, ki čebelarijo na pasemsko mešanem območju afriške in kapske čebele, niso imeli na razpolago dovolj čebeljih družin za uspešno opraveval jablan. Zato so iz Natala pripeljali več čebeljih družin afriške pasme. Lažne matice kapskih čebel so se seveda naselile tudi v novih čebeljih družinah. Pozneje so te čebelje družine prepeljali še na pašo na Natalski planoti. Neverjetno je, kako hitro je nekaj desetina afriških čebeljih družin okužilo več kot 25.000 panjev in povzročilo propad številnih čebelarstev.

Čebelarji menijo, da so težave s kapsko čebelo še večje od težav z afrikanizirano čebelo v Združenih državah Amerike. Družine propadajo, preživele čebele pa sploh ne pridelujejo več medu. Edini možni način preprečevanja škode je takojšnja zamenjava matic v vsaki čebelji družini, v kateri se pojavijo sumljivi znaki. Pravočasna menjava matic je zelo otežena zaradi velikih razdalj med čebelnjaki in tudi zaradi pomanjkljivega znanja priučenih delavcev.

Urediti bodo morali tudi predpise, ki bodo preprečevali prevoze čebel prek 32. vzporednika. Odprava problema pa bo še vedno odvisna le od čebelarjev.

Za zdaj še ni zanesljivih znakov za praktično razločevanje afriške in kapske čebele. Verjetno je mogoče ugotoviti razliko v številu jajčnih cevč pri čebelah delavkah. Razlika med pasmama pa je opazna, če so družine brezmatične in kadar je v večini primerov že prepozno.

Komentar k članku o prodoru kapske čebele na nova območja

S sodobno tehnologijo je mogoče premagati velike razdalje in prevažati čebele na oddaljena pasišča. Z množično vzrejo matic je mogoče na legalen ali na nezakonit način razširiti določen tip čebel kamor koli, le da obstajajo naravne možnosti za obstoj čebel. Navsezadnje lahko tudi površno delo znanstvenih in raziskovalnih institucij povzroči nenadzorovano in nesmotno širjenje neprimernih čebeljih vrst, saj so te zelo

raznolike. Vsaka čebelja pasma je prilagojena okolju, iz katerega izvira. Uvoz nove čebelje pasme lahko pomeni izboljšanje pridobitnih lastnosti čebel, lahko pa nastopijo povsem nepredvidene težave zaradi neprilagojenosti novih čebeljih vrst okolju in človeku ali pa se celo pojavijo nove bolezni. Primerov je več. Tudi varoza je posledica širjenja čebel v Azijo, kjer pred več kot stopetdestimi leti ni bilo domače čebele. Problem afrikanizirane čebele je žgoč zlasti v Ameriki, problem kapske čebele pa v Južni Afriki. Varoza nas je že krepko prizadela. Ali nas bo tepla še kakšna nova šiba v obliki afrikanizirane ali kapske čebele? Verjetno ne, vendar danes ni nič nemogoče. Vemo, da nekateri čebelarji nekritično od prijateljev uvažajo matice za 'poskus'. Obstaja možnost, da bi od teh matic odvzeli vzrejno gradivo za vzrejo matic in matice prodali čebelarjem. Vzrejevalcem naj torej ne bodo odveč svarila pred nezakonitim uvozom matic, kupcem matic pa pred nakupom matic sumljivega izvora.

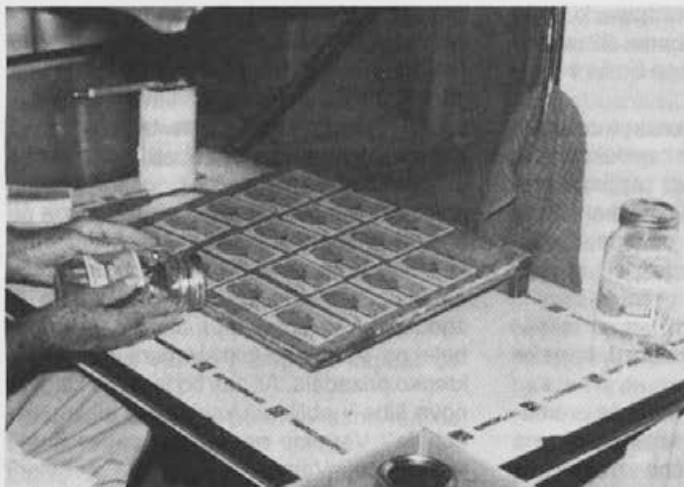
LEPLJENJE ETIKET NA KOZARCE Z MEDOM

V ameriški čebelarski reviji (American Bee Journal 9/92) so objavili preprost in zanimiv način lepljenja etiket na kozarce z medom, primeren predvsem za manjše in srednje čebelarje. Večja podjetja, ki se ukvarjajo s polnjenjem medu, imajo seveda

za to posebne stroje, imenovane etiketirke, teh pa si manjši pridelovalci seveda ne morejo privoščiti. Ker naša zveza proda kar precej nalepk za med, saj so čebelarji zdaj pri trženju medu več ali manj prepuščeni sami sebi, bo zato ta način lepljenja zanimiv

Namazana plošča z etiketami, ki jih čebelar valja z valjarčkom.

Ko so etikete namazane z lepilom, jih nalepi na kozarce.

za marsikateriga čebelarja. Za delo potrebujete lepilo, čopič, dleto, pleskarski valjarček in čim bolj gladko leseno ploščo primerne velikosti. Najboljši način dela je, da nalepke nanašamo na lepilo, ne pa lepilo na nalepke.

Zato najprej s čopičem namažemo leseno ploščo z lepilom (uporabna so predvsem lepila, ki ne vsebujejo veliko vode, med njimi tudi lepilo za les), nato pa na lepilo v ravnih vrstah polagamo nalepke. Zatam nalepke povaljamo s pleskarskim valjarčkom, kakor je prikazano na sliki št. 1. Nobene škode ni, če se lepilo prenese tudi na vrhno površino nalepke. Lepilo se z lesene plošče enakomerno po vsej po-

vršini prenese na spodnjo stran nalepke, to pa je zelo pomembno. Nato z ostrim dletom (lahko je tudi oster nož) dvignemo nalepko z lesene plošče in jo prenesemo na kozarec. Z roko pritisnemo robove in vogale in delo je opravljeno. Poglavitna prednost tega načina dela je v tem, da lepilo zelo hitro in enakomerno nanesemo na nalepke.

Ko se nalepke že delno osušijo, jih lahko še dodatno obrišemo s čisto suho krpo. Dobro je, če imamo v bližini tekočo vodo, tako da lahko zavarujemo orodje, ki ga uporabljamo pri delu.

Prevod: J. Mihelič

KREMAST MED JE ODLIČEN ZA MAZANJE

Xaver Dinkel

O kremastem medu je bilo že veliko napisanega. Najpomembnejše stvari pa so ostale nepojasnjene oziroma napačno povedane. Celo na seminarjih o medu smo dobivali strokovno dvomljive nasvete. Rezultat tega je, da kupci razočarano reagirajo na »novi, od čebelarja zelo hvaljeni izdelek«. Ničkolikokrat se namreč zgodi, da ob polnjenju »tako lepo tekoč« med v v štirinajstih dneh postane ali trd kot kamen ali pa premehak. Vse skupaj torej ni tisto pravo.

Velikokrat delamo napako, ki nam jo zato celo priporočajo. Strjenega medu namreč

ne stopimo do konca, temveč le toliko, da postane »zrnat«. V takšnem stanju ga lahko potem še tako mešamo, vendar bodo kristali ostali.

Tudi govorice o »razbijanju« kristalov, so napačne. Pravilna razlaga je namreč ta, da s pravočasnim in pravilnim mešanjem preprečimo nastajanje grobih kristalov. Prav to pa je tista majhna, a velika razlika, ki zagotavlja uspeh.

Po prvih neuspešnih poskusih sem razvil svojo metodo, njeni uspehi pa so: že nekaj let pridobivam gost kremast med, ki dolgo

časa ostane primeren za mazanje kot margarina. Stranke so navdušene. Le redkokdo še zahteva »tekoče«.

In zdaj k praksi...

Za izdelavo potrebujemo:

- sod za med z iztokom,
- cedilo
- napravo za topljenje medu,
- 1 do 2 posodi s polnilno pipo za mešanje,
- dober vrtni stroj s počasnim tekem in najmanj 800 W (bolje 1000 W),
- spiralo ali ročko za mešanje, dolgo približno 60 cm,
- veliko kuhalnico.

Prva različica izdelave je, da »kremasti« med delamo takoj po točenju. Le-ta je razmeroma preprosta. Posrečiti bi se morala vsakomur, zato lahko začnete mešati večje količine medu. Zrel cvetlični med najprej iztočimo. Potem ga precedimo, in sicer tako, da ga 1/2 vedra stresemo skozi sito v posodo za med, čez dva do tri dni vsebino pretresemo v večje sode (približno 30 kg, tako da bo dovolj prostora za dve vedri).

Mešati lahko začnemo po petih do desetih dneh, to pa je odvisno od vrste medu in temperature prostora. Med je pripravljen za mešanje, ko ob prelivanju postane nekoliko moten in gost. V medu še ne bi smelo biti nikakršnih kristalov! Zdaj ga lahko začnemo mešati. Mešamo ga z vrtnim strojem, nastavljenim na počasni tek. Dva do tri dni ga moramo mešati dopoldan in zvečer, vsakokrat po 8 do 10 minut. Od drugega dne dalje je treba pred mešanjem preveriti, ali se vrtnega stroja prime precej medu. To pomeni, da je strjen in da lahko začnete polniti kozarce. Le pol dneva pozneje se namreč pri polnjenju lahko že pojavijo težave.

POZOR! Spirala oz. ročka za mešanje mora biti vedno pokrita z medom, prostor ogrevan (najmanj na 20 stopinj), saj s tem preprečimo nastajanje zračnih mehurčkov. Napolnjene kozarce pustite v istem prostoru še približno 14 dni, potem pa jih lahko premestite v klet. Tam določeno količino medu vedno pustim v zgornjih prostorih, saj se kremast med na hladnem (ne dajajte ga v hladilnik) precej strdi. Zato pazite, da boste imeli za prodajo vedno na zalogi

(vsaj 14 dni) nekaj medu. Tako bo med ohranil značilno konsistenco.

Če pa bi se ob polnjenju v medu kljub vsemu pojavili zračni mehurčki, jih lahko predremo z zobotrebce in počakamo nekaj ur, da se zrak dvigne. Pri tem naj bo pokrov le priprt.

Še ena možnost...

Druga različica pripravljanja je namenjena »tršemu« medu in je zato zahtevnejša.

Dve vedri cvetličnega medu stopimo in ga skozi cedilo zlijemo v posodo. Nato počakamo, da postane med zrel za mešanje (glej 1. različico), to pa je odvisno od vrste medu in temperature prostora. Še preden začnemo mešati, ga moramo vsak dan s kuhalnico »odstraniti« od roba posode, da s tem preprečimo nastajanje kristalov.

POZOR! Če delate pozimi v mrzli kleti, se na primer lahko zgodi, da postane med iz oljne repice že po petih dneh zrel za mešanje.

Če pa bi se vam kdaj mudilo, lahko med tudi »cepimo« in s tem pospešimo njegovo zorenje za proces mešanja. To storimo tako, da v 25 kg tekočega medu vmešamo 1 kg kremastega. Na ta način lahko približno trdi dni prej končamo delo. Takšno »cepljenje« (1:25) priporočamo predvsem pri mešanju gozdnega medu, saj lahko zorenje tega medu traja tudi do 14 dni.

Še nekaj dodatnih pojasnil in napotkov za izdelavo »kremastega« medu:

- pri prvem poskusu začnite raje mešati kakšen dan prej,
- cedilo uporabljamo zato, ker v kremstem medu opazimo vsako najmanjšo nečistočo.

Vrste medu

1. Za izdelavo kremastega medu je še posebej primeren čisti med oljne repice. Res pa je, da postane z mešanjem na videz dober, bel, to pa kupcem ni ravno po volji. Vendar pa kupcem lahko pojasnimo, da tudi maslo, ki nastaja z mešanjem smetane, postane svetlejša.

2. Med iz cvetov sadnega drevja dobi pri mešanju nežno rumeno barvo, ta pa kupcem zelo ugaja.

3. Kdor ima le med oljne repice, mu lahko za boljšo barvo primeša še malo gozdnega.

Če se po nekaj dneh pokaže, da je v kozarce polnjeni med postal trd namesto kremast, ga pustite nekaj tednov stati v ogretem prostoru. Velikokrat se namreč

zgodí, da med dozori sam od sebe nekoliko pozneje.

To je torej vsa umetnost priprave kremastega medu, ki s svojimi značilnostmi tako zelo razveseljuje kupce. Z malo truda lahko cvetlični med postane še okusnejši. S tem pa povečamo tudi njegovo ceno.

Imkerfreund št. 4/92,

Prevedla in

priređila:

Mateja Leskovar

ŽIVLJENJSKA DOBA RAZLIČNIH VRST ČEBEL-DELAVK

H. Hirschfelder je leta 1967 objavil laboratorijsko primerjavo življenjske dobe čebel delavk posameznih evropskih vrst. Poskus je pokazal naslednje rezultate:

Čebelja vrsta:	Povprečna življenjska doba čebel-delavk v laboratorijskih razm.	Indeks:
kranjica	63,4 dneva	100 %
severnoevropska (črna) čebela	52,6 dneva	83 %
italijanska čebela	47,8 dneva	75,4 %
kavkaška (siva gorska) čeb.	47,3 dneva	74,6 %

To je življenjska doba zdravih čebel med laboratorijskim poskusom. Indeks je izračunan zaradi primerjave med odstotnimi deleži. Podatki so za naše razmere pomembni zato, da se zavemo našega naravnega čebeljega bogastva in da nam ni treba hlastati za tujimi čebeljimi pasmami. V tem podatku tudi tiči del odgovora, zakaj lahko naša vrsta čebel prezimi z manj živalno družino in zakaj lahko svoj razvoj nadoknadi z »eksplozivnejšim« spomladanskim razvojem čebelje družine, tako da ob prvi paši doseže možnost pridobitne čebelje družine. To je pomembno zlasti v primerjavi z italijansko čebeljo vrsto, saj ta v primerjavi s kranjico prezimuje z dve tretjini živahnejšo družino in tudi (zimski) razvoj zalege je zgodnejši kot pri kranjici.

Vir: Zander/Böttcher »Krankheiten der Biene«, Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart 1984, stran 125.

Povzel in priredil
Stane Sajevec

isma uredništvu

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje:

Ali so čebele v večjih – živalnejših družinah bolj pridne? V svojem čebelnjaku opažam, da v slabih družinah praviloma ni pričakovanih pridelkov medu, lani pa tudi v najživalnejši čebelji družini nisem točil toliko, kot sem pričakoval.

Jože Gramc, Ljubljana

Odgovarja dr. Janez Poklukar – Kmetijski inštitut Slovenije

V zadnjih nekaj letih na več krajih temeljito preučujejo spanje in počitek čebel. V okviru teh raziskav sta raziskovalca Wolf in Schmid-Hempel ugotovila, da povprečna čebela iz manjše, še razvijajoče se čebelje družine, na enem izletu na pašo prinese

domov manj nektarja od povprečne čebele iz polnoštevilično že razvite čebelje družine. Čebele iz šibkejše, razvijajoče se čebelje družine so čas obiska na posameznih cvetovih podaljševale z mirovanjem oz. počivanjem. S tem so v določenem časovnem obdobju obiskale manj cvetov kot čebele iz polnošteviličnih čebeljih družin. Razlike v času počivanja je bilo opaziti tudi pri počivanju čebel v plodiščih čebeljih družin. Čebele iz manjših čebeljih družin počivajo ali spijo znatno več kot čebele z polnoštevilično razvitih družin.

Pri vsej stvari gre za zelo občutljiv odnos čebela delavka – čebelja družina. Pri razvijajoči se čebelji družini so pomembna vitalnost in dolgoživost čebel ter zmerne zaloge hrane, ki omogočajo preživetje družine do glavne paše. Vitalna in dolgoživa pa je tista čebela, ki si privoščiti več časa za počivanje. Obratno pa je v že razviti čebelji družini poglavitna naloga čebel delavk nabiranje zalog za zimo, in sicer ne glede na žrtve posameznih čebel. Zato se učinkovitost posameznih čebel poveča do skrajnih mož-

nih meja.

Šibke čebelje družine so navadno v stadiju zakasnelega razvoja. Zato je pridelek medu manjši ne samo zaradi zmanjšanega števila čebel delavk, temveč tudi zaradi zmanjšane učinkovitosti vsake posameznice. Pri zelo močnih čebeljih družinah, ki ne pridelajo velikih pridelkov medu, gre verjetno za neprilagojenost čebel na okolje oziroma za nezmožnost pravočasnega prehoda iz razvojnega stadija v že razvito čebeljo družino. Čebele delavke kljub številčni družini še vedno hranijo moči s povečanim počivanjem oz. spanjem za poznejše obdobje.

Morda prav v razmerju med počivanjem – delom pri čebelah delavkah tiči vzrok za zelo redke primere točenja medu na sadnem drevju in regratu. Obe paši se pojavita v času intenzivnega razvoja čebelje družine, to je v času, ko se posamezne delavke ne smejo prehitro izčrpati. Paše na akaciji in repici so že nekoliko pozneje, ko so čebelje družine na višku razvoja, zato jih čebelje družine lahko povsem izrabijo.

Drobtinice

TRIINTRIDESETI MEDNARODNI ČEBELARSKI KONGRES APIMONDIE BO SEPTEMBRA 1993 NA KITAJSKEM

Zaradi žalostnih in vsem znanih dogodkov v bivši Jugoslaviji predlani ni bilo mednarodnega čebelarskega kongresa Apimondie v Splitu. Zato so se v svetovni čebelarski organizaciji – članica le-te je pred kratkim postala tudi Slovenija – odločili, da bo prihodnji kongres od 20. do 26. septembra 1993 na Kitajskem, in sicer v mestu Bejdžing.

Vse prijave in referate sprejema generalni sekretariat Apimondie v Rimu.

Kotizacija za kongres je do 1. junija 1993 205 dolarjev, po tem datumu pa 225 dolarjev. Vse povzetke referatov (25 vrstic) je treba poslati najpozneje do marca 1993 v enem od jezikov kongresa (španskem, angleškem, nemškem, francoskem, ruskem

ali kitajskem), referate pa do 1. junija 1993 (največ 10.000 znakov). Naslov generalnega sekretariata v Rimu pa je: General Secretariat of Apimondie, Corso Vittorio Emanuele 101, I-00186 ROME Italia.

AFRIKANIZIRANA ČEBELA V ZDA IN NJENA DANAŠNJA RAZŠIRJENOST

Ko je afrikanizirana čebela pred kratkim prestopila mejo ZDA, jo je ameriška javnost sprejela s precejšnjo zaskrbljenostjo. O tej čebeli so pripovedovali grozljive zgodbe, predvsem o njeni veliki napadalnosti. Napadala naj bi vsako živo bitje že precej daleč od panjev, zato so jo imenovali tudi ubijalska čebela.

V ZDA so se zelo velikopotezno in temeljito lotili obrambe. Ker z Mehiko meji država Texas, so v tej državi severno od meta Antonio maja lani postavili obrambno črto

oziroma črto pasti za afrikanizirane čebele. Le-ta se začneja vzhodno od mesta Austrin in poteka tudi prek južnega Texasa. Zdaj je teh plasti že več kot 900. Na mehiški strani pa so poleti že odkrili dve novi družini afrikaniziranih čebel.

American Bee Journal, 9/92.

Prevod: J. Mihelič

V ZDA SO ZAČELI GRADITI VELIK ČEBELARSKI INŠTITUT

V mestu Weslaco v Texasu so začeli graditi velik čebelarski inštitut, ki ga namestavajo končati oktobra 1993. Čebelarski

inštitut bo del kmetijskega raziskovalnega inštituta, ki ima v ZDA številne raziskovalne postaje, neposredno podrejene ministrstvu za kmetijstvo.

Najpomembnejša raziskovalna področja tega inštituta bodo predvsem afrikanizirana čebela, ki v ZDA prodira iz južne Amerike, in težave v zvezi s pršičavostjo čebel (*Acarapis woodi*), ki v ZDA povzroča velike težave poklicnim čebelarjem. Vzrediti bodo skušali zlasti odpornejšo čebelo, ukvarjali pa se bodo tudi z drugimi raziskavami. Med njimi bodo zelo pomembne raziskave o možnosti za boljšo izrabo čebel pri opravljanju in določanje optimalnih pogojev za dosego čim boljših rezultatov. Najnovejši izračuni kažejo, da čebele z opravljanjem v ZDA omogočajo pridelavo poljščin v višini 10 milijard dolarjev vsako leto. Hkrati menijo, da je letna vrednost pridelanega medu približno 150 milijonov dolarjev. V inštitutu bo v začetku zaposlenih sedem znanstvenikov, dodatno pa še trije zunanji sodelavci z raziskovalnih postaj A&M, ki so v sestavi univerze.

American bee Journal, 9/92, prevod: Janez Mihelič

bvestila

POSTOPEK ZA REGISTRACIJO VZREJE MATIC V LETU 1993

Za vse, ki so lani vzrejali matice in ki sodelujejo v progenem testiranju matic, velja:

1. Vzorce zimskih mrtvic za analizo prisotnosti noseče in pršice v vzrejališču je treba odvzeti do 31. marca. Vzorce mora odvzeti pristojni veterinarski inšpektor oz. pooblaščen oseba in jih poslati na Veterinarsko fakulteto v Ljubljani.

2. Za registracijo vzrejališča mora vzrejevalec republiški komisiji za priznavanje plemenšč ob ogledu predložiti te dokumente:

- negativni izvid vzorca čebeljih mrtvic na nosečo in pršičavost,
- negativni izvid pregleda čebel na hudo gnilobo čebelje zalege,
- potrdilo o zdravljenju čebeljih družin proti varozli.

3. Stroške za analize bo plačal Kmetijski inštitut Slovenije iz namenskih sredstev ministrstva

za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Vse čebelarje, ki bi nanovo želeli vzrejati matice za prodajo, vabimo v krog registriranih vzrejališč matic. V Sloveniji je zdaj deset organiziranih vzrejevalcev in na območju Slovenije prodajo približno osem tisoč matic, druge pa izvozijo. Leto 1992 je bilo za vzrejo matic zelo ugodno. Čebelarji vzrejevalci so v razmeroma ugodnih vremenskih razmerah uspešno vzrejali matice, stroški vzreje pa so bili večji. Cena matic je bila tudi zaradi premiranja matic dokaj ugodna. Po drugi strani leto ni bilo rojivo, zato je bilo povpraševanje po maticah nadpovprečno.

Čebelarji! Če želite organizirati vzrejo matic v krogu svojih čebelarskih organizacij, je najbolje, da vzrejo zaupate enemu od svojih članov, nato pa v skladu z dogovorom od njega kupujete matice. Društvena vzreja matic z več čebelarji

se je doslej le redko obnesla. Ugodno je, če ima čebelar vzrejevalec matic telefon. S tem je stik s kupci neposrednejši in lažji. Seveda pa se za vzrejo lahko prijavi tudi neposredno brez posredovanja čebelarske organizacije.

Kaj je treba storiti za registracijo vzrejališča?

1. Čebelariti morate z najmanj 20 čebeljimi družinami, do sezone morate pripraviti najmanj 60 plemenilčkov (plemenilnih enot).

2. Na dopisnico (pošljete jo na Kmetijski inštitut Slovenije, Hacquetova 2, Ljubljana) napišite svoj naslov in izjavo, da želite vzrejati matice. Na dopisnico obvezno pripišite občino, v kateri je bodoče vzrejališče matic.

3. Kmetijski inštitut Slovenije vam bo v podpis poslal obrazce. Le-ti so namenjeni za registracijo vašega plemenilišča pri pristojnih občinskih in inšpekcijskih organih.

4. Veterinarski inšpektor mora v skladu z navodili odvzeti vzorec mrtvic in ga poslati v analizo prisotnosti noseme in pršice na Veterinarsko fakulteto v Ljubljani. Drugi laboratoriji za zdaj niso pristojni za analize za vzrejo matic. Vzorec mrtvic mora biti odvzet do 31. marca.

5. Če je na poslanem vzorcu za analizo čebel na pršičavost in nose mavost razločno napisano, da je vzorec poslan zaradi nameravane vzreje matic, bo stroške analize plačal Kmetijski inštitut Slovenije iz namenskih sredstev ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Pri registraciji vzrejališča so bile največje težave doslej v postopku registriranja na občinah in zaradi pojava prisotnosti noseme v vzorcih. V zvezi s prvo težavo vam bomo pomagali z že pripravljenimi prijavami, te pa boste podpisane nesli pristojnim upravnim organom. Skupaj s pripravami boste dobili tudi ustrezna navodila. Prisotnost noseme je treba odpraviti z zdravljenjem čebeljih družin, nato pa je treba vzorec mrtvic vnovič oddati v analizo. Če čebelarite v več čebelnjakih, svetujemo, da pošljete v analizo več ločenih vzorcev, zatem pa matice vzrejate v zdravem čebelnjaku.

Za vse morebitne nejasnosti pokličite dr. Janeza Poklukarja na Kmetijski inštitut Slovenije št. (061) 123-111, int. 246.

Komisija za priznavanje plemenilišč pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

OBVESTILO BLAGAJNIKOM ČD

Prosimo, da zapoznate člane, ki plačujejo članarino po tem, ko ste že oddali sezname in plačali članarino za celo ČD, vpišete in plačate s položnico.

Če plačujete samo za enega člana, na tretjo kopijo odtisnite žig vašega ČD in napišite točen naslov novega člana. Če pa jih plača več, denar nakažite s položnico, spisek novih članov z vsemi podatki pa pošljite posebej po pošti.

S tem se bomo izognili takim primerom, ko čebelarji plačujejo naročnino sami in trdijo, da so včlanjeni v vaše ČD, vam pa ne plačajo društvene članarine.

Nove naročnike zbiramo vse leto!

LETNA ČLANARINA ZČDS ZA LETO 1993 ZNAŠA 1.700 SIT (PLAČANA MARCA 1993)

Članarino ZČDS plačajte skupaj z društveno članarino blagajniku vašega društva. Pri plačilu članarine boste prejeli brezplačen 12-stranski barvni koledar.

DAN ČEBELARJEV V TINJAH

V Katoliškem domu prosvete Sodalitas v Tinjah na Koroškem v Avstriji bodo tudi letos, v soboto, 27. februarja 1993, s pričetkom ob 9. uri organizirali celodnevni tečaj za čebelarje in čebelarje v slovenskem jeziku. Predavala bosta naša znana praktika ing. Janez Pislak in inž. Franc Šivic. Prispevek za tečaj je 90 SCH in 90 SCH za kosilo.

Prisrčno vabljeni tudi slovenski čebelarji!

Dom Sodalitas v Tinjah

IVAN HOČEVAR

Decembra lani smo se čebelarji s praporom poslovili od člana naše čebelarke družine Ivana Hočevarja.

Rodil se je v Podkraju pri Radečah leta 1922. Tam je tudi živel, se prebijal skozi trdo življenje in se v skopem prostem času posečal svojim ljubljencam – čebelicam.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

**Čebelarica družina
Radeče**

FRANC TITOVŠEK

Nepričakovano je februarja 1992 umrl prizadevni član Čebelarke družine Vojnik Franc Titovšek, rojen leta 1921. Čebelariti je začel leta 1962 v Radečah in prizadevno je čebelaril vse do hude nesreče v Vojniku pri Celju. Čebele je lepo pripravil za prezimovanje, nesreča pa je hotela, da ni dočakal spomladi, da bi se veselil prvega spomladanskega izleta. Zgubili smo dobrega čebelarja in prijatelja, skrbnega očeta in takega se bomo tudi spominjali.

**Čebelarica družina
Vojnik**

JOŽE PRUŠNIK

Vsako slovo prizadene tiste, ki ostajajo. Čebelarje Čebelarke družine Solčava je zelo pretresla smrt predsednika družine. Že v otroških letih je okušal trdo življenje. Čebelariti je začel že v mladosti. Pred smrtjo je čebelaril s približno 30 panji. Bil je ustanovni član Čebelarke družine Solčava, že leta 1961 pa je postal njen predsednik.

Svojega čebelarskega znanja ni ohranjal samo zase, saj so ga čebelarji večkrat prosili za pomoč in nasvete. Vedno je znal preudarno in pametno svetovati. Bil je družaben in med čebelarji priljubljen.

Zelo dejaven je bil tudi na drugih področjih v kraju, za svoje delovanje pa je prejel številna odličja in priznanja.

Za delo na področju čebelarstva je prejel odličji Anton Janša III. in II. stopnje.

Čebelarji smo Jožeta poznali kot dobrega čebelarja in skrbnega predsednika. Takšnega bomo ohranili v spominu.

**Čebelarica družina
Solčava**

JOŽETU STANONIKU V SPOMIN

Avgusta lani smo se na vrhniškem pokopališču poslovili od spoštovanega čebelarja in enega od stebrov naše čebelarke orga-

nizacije. Svojo plodovito življenjsko pot je sklenil v 83. letu starosti. Pokojni Jože je začel čebelariti že v mladosti. Ob poklicnem

delu v mlekarnstvu mu je bilo čebelarstvo nekakšno dopolnilo in hkrati razvedrilo.

V čebelarstvo organizacijo se je vključil pred več kot 50 leti. Ves čas je opravljal vsa administrativna dela in bil je nekakšen duhovni vodja vsega čebelarstva na Vrhniki in tudi v bližnji okolici. Pod njegovo streho smo več desetletij kovali načrte o delu in napredku, večkrat pa smo spregovorili tudi o čebelarskih napakah. Nešteto njegovih zapisnikov s sej, občnih zborov in različnih slovesnosti priča, kako natančno je zapisoval vse težavne in vesele dogodke iz čebelarskega življenja.

V dolgoletnem delu s čebelami in tudi s strokovnim izpopolnjevanjem si je pridobil bogato čebelarstvo znanje, rad pa ga je posredoval tudi mlajšim rodovom. Bil je soustanovitelj čebelarskega krožka pri osnovni šoli na Vrhniki. Nekaj časa je bil tudi oskrbnik šolskega čebelnjaka in predavatelj.

Ker je imel čebelnjak ob svoji hiši na Vrhniki, je moral čebele prevažati na različna pasišča. Občutil je vse težave prevoznikov, kot so neprespanske noči in trdo delo.

To je le nekaj utrinkov iz njegovega življenja. Njegove izjemne človeške vrline in skromnost se odražajo tudi v tem, da je vedno zavračal zahvalo za svoje delo. Kljub temu se mu za vse še poslednjič zahvaljujemo.

Pokojni Jože je prejel veliko čebelarskih priznanj. Zveza čebelarskih društev Slovenije pa ga je odlikovala z odličji Anton Janša III., II. in I. stopnje.

Čebelarstvo družina Vrhnika

ANTON MAČEK

Oktobra lani se je sklenila življenjska pot plemenitega človeka, kovaškega mojstra in člana družine Ig Antona Mačka. Rodil se je leta 1910 v Selščku na Notranjskem. Čebelaril je 67 let. Bil je član čebelarskega društva Cer-

knica, ustanovitelj in predsednik Čebelarke družine Iška vas in do smrti član Čebelarke družine Ig. Deloval je v nadzornem odboru in drugih organih družine. Vodil je opazovalno postajo gozdnega medenja. Prejel je odličji Anton Janša III. in II. stopnje. Veliko ljudi se je zadnjič poklonilo njegovemu spominu in delu. Žalne pesmi, cerkveni obred in poslovilni nagovori so obudili spomine na bogato življenjsko pot poštenega, ustvarjalnega, odkritosrčnega, dobrodušnega krajana, mojstra in čebelarja. S praporom čebelarke družine smo še posebej počastili spomin in delo našega prijatelja, dolgoletnega čebelarja.

Čebelarstvo družina Ig

PETER ČREŠNIK

Maja lani se je za vedno ustavilo srce našega čebelarja Petra. Rojen je bil leta 1926 v Šentjanžu pri Dravogradu.

V mladosti je doživel grozote druge svetovne vojne, po končani vojni pa se je vrnil v rojstni kraj in se zaposlil v tekstilni tovarni na Otiškem vrhu.

Ko si je ob hiši zgradil čebelnjak in začel čebelariti, se mu je izpolnila dolgoletna želja. Kmalu je čebelaril s 40 družinami v AŽ panjih. Vključil se je v naše društvo in v njem aktivno sodeloval. Za uspešno čebelarjenje je leta 1986 prejel odličje Anton Janša III. stopnje.

Za Petra je bilo usodno leto 1956. Tedaj je namreč padel z voza, naloženega s senom, in sicer tako nesrečno, da je vse življenje ostal invalid! Pri čebelah je iskal tolažbo in tam je pogosto našel tudi svoj mir.

Odslej bodo rože na njegovem grobu vabile čebele, naj obiščejo prijatelja, ki jim je posvetil velik del svojega življenja.

Čebelarstvo društvo Dravograd

V NAJEM vzamem večje število naseljenih panjev ali prikolico s čebelami, lahko tudi prevozni čebelnjak ali stalni čebelnjak, možen je tudi kasnejši odkup na obroke. Emil Hočevnar, Dol 12, Pristava pri Mestinju.

PRODAM 10 AŽ 10 S panjev s satjem, vse v dobrem stanju. Ivan Koderman, Vrhpolje 6, 61251 Moravče.

ZARADI zmanjšanja čebelarstva prodam: v prevozni čebelnjak predelano prikolico z 10 AŽ panji s čebelami ali brez, z možnostjo čebelarjenja na več načinov, 10 AŽ panjev 7 S, 10 Grajševih panjev z zložitljivim čebelnjakom ter stroj za odkrivanje satja in stiskalnico za satnice. Inf. ☎ (061) 611-173.

KUPIM rabljeno ročno točilo na tri/štiri sate v nerjavni ali ALU izvedbi in zaklade za 9 S, ☎ (061) 347-577.

PRODAM TAM 4500 za prevoz 60 AŽ panjev za 2000 DEM. Emil Bakan, Dokleževje 24, 69231 Beltinci.

PRODAM TAM 2001 – kontejner s čebelami ali brez, ☎ (061) 722-563.

PRODAM 4-satno novejšo točilo, ☎ (0608) 81-110.

ČEBELARJI – zmeljemo vam sladkor za čebelje pogače, ☎ (061) 641-106.

PRODAM TAM 5000, preurejen za prevoz 62 10 S AŽ panjev in 30 panjev z družinami, Franc Šmerc, ☎ (063) 885-538 med 17. in 18. uro.

PRODAM TAM 5000 za prevoz čebel (predelan) in linijo za izdelavo hladno valjanih satnic s podaljšanimi celicami. ☎ (061) 712-089

OBJAVLJENE SO CENE ZA PREISKAVO ZIMSKIH MRTVIC IN DROBIRJA V POOBlašČENIH VETERINARSKIH ZAVODIH

V letu 1993 so cene za preiskavo vzorca mrtvic, ki morajo biti pobrane in poslane na enega od pooblaščenih veterinarskih zavodov najkasneje do 31. marca 1993, naslednje:

do 30 čebeljih družin – pregled na nosemavost in pršičavost	2000,00 SIT
do 30 čebeljih družin – pregled na pršičavost	1.400,00 SIT
preiskave na boleznih zalege	1.800,00 SIT
preiskave skupnega vzorca drobirja	1.800,00 SIT
preiskava testnega papirja za preiskavo na varozo	500,00 SIT

Za pregled vzorcev nad trideset čebeljih družin pa so cene enkrat višje od objavljenih.

Vzorci zimskih mrtvic morajo poslati v pregled vsi prevozniki čebel.

**Uredništvo in
veterinarska svetovalna služba**

PRODAM nove AŽ panje, izdelane iz kvalitetnega lesa na 5, 7, 7 standard, 9 in 10 satov, lipove AŽ satnike, lesene sipalnice (5-10 S), kozice na 11 in 15 S in ostali čebelarški pribor iz lesa po naročilu, stojala za žico, AŽ 10 S z vgrajenim osmukalnikom tip Pislak. Jože Gramc, Ob studencu 44, 61260 Lj.-Polje, ☎ (061) 482-657.

ZČDS – CENIK UČIL in OBRAZCEV

	Člani	Nečlani
OBRAZCI		
odlička A. Janše (vse stopnje)		1.400,00
diplome – razne		26,00
evidenčni list članstva		7,00
članska izkaznica		7,00
NALEPKA za kozarec z medom	2,50	3,00
ZAŠČITNA znamka		4,50
LITERATURA		
Priročnik za začetnike	520,00	650,00
Zdravstveno varstvo čebel	520,00	650,00
Čebelarjeva opravila	520,00	650,00
Zreja matic	520,00	650,00
Gozdno medenje	650,00	800,00
Korenine čebelarjenja	760,00	900,00
Čebelarstvo Jože Rihar	520,00	650,00
Koledar ZČDS	232,00	260,00
Setveni koledar	500,00	500,00
VIDEOKASETE		
Vzreja matic	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje I. del	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje II. del	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje I. in II. del	1.600,00	1.950,00
Domača čebela	1.400,00	1.700,00
Opraševanje žuželk	1.400,00	1.700,00

Naročila sprejemamo na telefon (061) 210-992. Pošljemo tudi po pošti.

PREDAVANJA ČEBELARSKEGA DRUŠTVA LJ.-CENTER v februarju in marcu 1993

Vabimo vse čebelarje in ljubitelje čebel na naslednja predavanja:

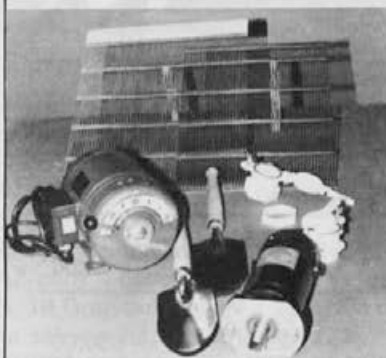
- 11. 2. ob 17. uri:** Nova spoznanja o zdravljenju varoze in poapnele zalege
predavatelj prof. dr. Đuro Sulemanović
- 18. 2. ob 17. uri:** Okrogla miza – Kako donosno čebelariti (trženje s čebeljimi pridelki)
voditelj France Jeras z znanimi slovenskimi čebelarji
- 25. 2. ob 17. uri:** Huda gniloba in rezidui v medu
predavatelj prof. dr. Jurij Senegačnik
- 4. 3. ob 17. uri:** Kako začnemo čebelariti
predavatelj prof. Edi Senegačnik
in

letna skupščina društva Ljubljana-Center

Predavanja bodo v stolpnici LB (prejšnja ISKRA), Trg revolucije 3, Ljubljana.

**Predsednik ČD
Ljubljana-Center
Dušan Holzbauer**

IZDELOVANJE ČEBELARSKE OPREME

JOŽE RIHAR, GABRJE 42
61356 Dobrava, tel. (061) 641-106

Čebelarji! Sezona je pred vrati
priskrbite si sodobno čebelarsko opremo.

Ponujamo vam čebelarsko opremo, izdelano na podlagi lastnega znanja in izkušenj. Nudimo vam: – **OSEM-SATNO KASETNO TOČILO**

Točilo ima električni motorni pogon in dve možnosti za priključek na izvor napetosti 12 V (avtomobilski akumulator) ali neposreden priključek na omrežje 220 V. Po naročilu pa izdelamo tudi vse vrste točil po vaši želji.

– **MATIČNE ŽIČNE REŠETKE**

vseh velikosti za AŽ, LR in druge vrste panjev.

– **PLASTIČNE ODOČNE PIPE**

s preprosto montažo za vse vrste posod in točil za med.

– **ČEBELARSKE LOPATICE**

iz nerjaveče pločevine za mešanje medu, pogač ali drugih živil.

ELEKTROMOTORJI ZA POGON TOČIL

ali drugih podobnih strojev. Motorji so prilagojeni za štiri in večsatna točila. Priključimo pa jih lahko na omrežno napetost 220 V ali na avtomobilski akumulator napetosti 12 V. Že z najmanjšim akumulatorjem lahko iztočimo trideset panjev brez vmesnega polnjenja akumulatorja. Motor pa pri ustavljanju samodejno zavira, kar je pomembno za hitrost dela. Motorje lahko montiramo tudi na druga točila.

ZAKAJ NAŠA OPREMA?

Vso opremo izdelujemo iz trajnih, higienskih in iz nerjavečih materialov po evropskih predpisih. Zagotavljamo vam servis in rezervne dele. Kakovostna izdelava omogoča prijetno delo, zadovoljstvo in večjo ekonomičnost.

CENE MEDU ZA 1 KG NA LJUBLJANSKI TRŽNICI IN DROBNOPRODAJNE PRI MEDEXU (13. 1. 1992):

Cene medu na ljubljanski tržnici se oblikujejo prosto in so odvisne od ponudbe in povpraševanja.

Stojnica/vrsta medu	1.	2.	3.	4. trg. Medex
– cvetlični	300,00	320,00	350,00	250,00–300,00
– kostanj	350,00	360,00	350,00	300,00–466,00
– gozdni	350,00	380,00	350,00	300,00–466,00
– hoja	400,00	380,00	400,00	300,00–530,00
– žajbelj	400,00	390,00	400,00	—
– akacija	350,00	380,00	350,00	300–466,00
– ajda	—	—	—	—
– rožmarin	450,00	—	—	—
– med s satjem	550,00	500,00	—	582–620,00

**APIS M & D.D.O.O.
MARKO DEBEVEC
ČUŽA 7**

61360 VRHNIKA

telefon: (061) 751-282

Odprto: od 9.-12. in 16.-18. ure

PREDELAVA VOSKA V SATNICE PO UGODNIH CENAH

Vse čebelarje in čebelarska društva obveščamo, da izdelujemo hladno valjane, nelomljive satnice vseh velikosti:

- urejeno imamo vso dokumentacijo in pogoje za izdelavo,
- satnice izdelujemo na novih sodobnih strojih, velikost celic popolnoma ustreza naši kranjski čebeli,
- vosek steriliziramo v oljnih sterilizatorjih pri 126 °C,
- priporočamo vam, da se za nakup satnic dogovorite v okviru čebelarskih društev (ugodnejša cena), po dogovoru pa pridemo po vosek tudi sami,
- iz enega kilograma voska izdelamo po dogovoru od enajst do dvanajst AŽ satnic,
- cene za predelavo voska v satnice so v predsezoni, to je do konca februarja 1993, zelo ugodne, in sicer od 80 do 100 SIT od enega kilograma voska ali po dogovoru pri večjih količinah.

ODPRTO IMAMO VSAK DELOVNIK OD 9.-12. in od 16.-18. URE, OB SOBOTAH PA OD 9.-12. URE.

PRIZNANO VZREJALIŠČE MATIC APIS M & D.D.O.O. VRHNIKA,

sprejema prednaročila za kakovostne, izbrane in označene matice kranjske pasme. Maja in junija so na voljo čebelje družine na petih in sedmih satih.

PREDAVATELJ ČEBELARSTVA

Čebelarska društva se lahko dogovorijo za predavanje s področja – zdravstvena zaščita čebeljih družin, vzreja matic in tehnologija čebelarjenja v LR panjih s predavateljem g. Ladislavom Gmajnerjem, Petrovče 23, 63301 Petrovče.

Uredništvo

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Marjan Skok, Stanislav Hajdinjak, Pavle Zaletel, mag. Janez Poklukar, dipl. oec. Aleš Mižigoj.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, dipl. vet. Mira Jenko, Marjan Debelak in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1993 2.000,00 SIT. Posamezna številka pa stane 200,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 1.500,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela barvna stran na ovitku 25.000,00 SIT, v sredini 15.000,00 SIT, pol strani 7.000,00 SIT, četrt strani 4.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 40,00 SIT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarskega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvodov informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.

Tiska KURIR print d.o.o. Ljubljana, Parmova 39.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

**ČEBELARJI
IN ČEBELARSKA DRUŠTVA NABAVITE
NOVO BARVNO NALEPKO ZA KOZARCE Z MEDOM**

ZČDS je izdala novo barvno nalepko za kozarce z medom, z motivom panjske končnice. Čebelarjem priporočamo enotno opremo kozarcev, zato si nabavite nalepko ZČDS.

Nalepke pošljemo tudi po pošti s povzetjem.

Cena nalepke je:

člani
2,50 SIT

nečlani
3,00 SIT

**ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV
SLOVENIJE PRODAJA
KOZARCE ZA MED**

- V ljubljanski regiji lahko kupite kilografske steklene kozarce po zelo ugodni ceni do konca februarja pri Davidu Ferletu, Bizoviška 1/b, Dobrunje pri Ljubljani, tel. (961) 487-876, vsak torek med 10. in 18. uro.
(po dogovoru tudi izven tega časa)

Cena kozarca s PVC pokrovom je 36 SIT,

cena kozarca brez pokrova pa 33 SIT.

- V mariborski regiji lahko kupite enake kozarce pri proizvodnem in trgovskem podjetju »Mellifica« eksport – import, Industrijska ul. 16 Ruše, tel. (062) 662-395, vsak delovnik.

Cena kozarca brez pokrova je 36 SIT.

Razpis komisije za tehnologijo in selekcijo

Vabimo vse čebelarje in izdelovalce čebelarske opreme, ki imajo predloge za izboljšanje tehnologije čebelarjenja, da se pisno ali po telefonu javijo komisiji na ZČDS.

Komisija za tehnologijo in
selekcijo ZČDS
predsednik: Marjan Debelak